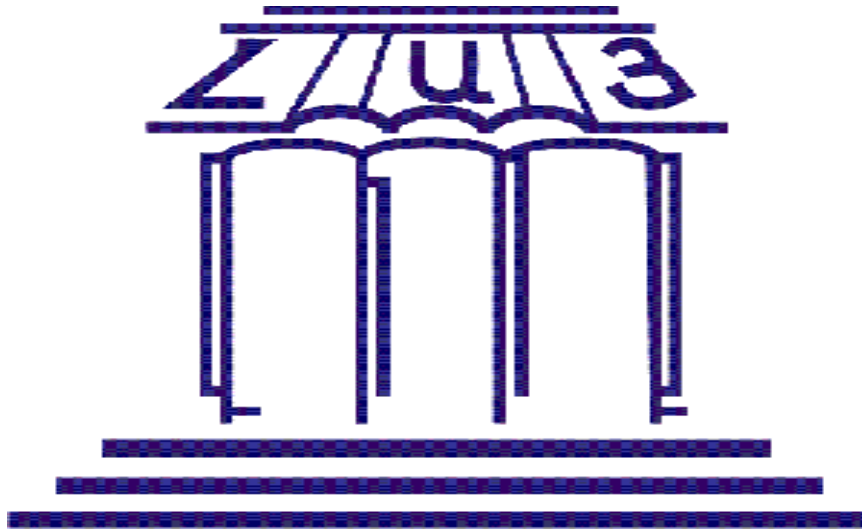

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

141

85

U-55

652003

ՍԻՐՈՒՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՆԿԱՆՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԱՅ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԱԼԵՏԻՍ Թ. ԿԵԶԻՐԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱԳՐ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԸՆԿ.

4894

85

Ս-55

Printed in Turkey

20

34.
U-55
✓

ՍԻՐՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՆԿԱՆՑ ՆԻ ՊԱՏԱՆԵԱՅ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԱԻՆՏԻՍ Թ. ԿԷԶԻՐԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԸՆԿ.

1891

ԵՐԿՈՒ ՏՈՂ

Մանկանց ընթերցանութեան յատկացեալ գրքեր, նպատակ պետք է ունենան կրթել զմանուկն զայն զբօսցնելով:

Վասն զի յայտնի է որ տղայն չոր խրատներէն բնաւ բան մը չը կրնայով հասկնալ, ճանաչութեամբ եւ տնաճութեամբ պիտի կարդայ այնպիսի ցամաք գրութեաներն. հետեւաբար աղոնք տղան ժամավաճառ. ընելէ զատ ուրիշ բանի չեն ծառայէր:

Մանկան այս բնածին յատկութիւնն ուշի ուշով քննութեան առնուելէն է որ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ գոյութիւն առաւ:

Ուստի ուզեցի նուէր մ'ընել հայ մանկուսոյն. նուէր մը, զոր հաճութեամբ եւ վափաքանօք կարդան հայ զաւակներ, եւ զաղդիական զանազան մանկական հանդեսներէ եւ գրքերէ քաղուած յետագայ սիրուն մանրավեպերով զբօսնելով հանդերձ, լաւ խրատութեամբ մարգուին յանգեաւ:

Եւ որովհետեւ կ'ուզեի որ պատանիք եւս օգտուին, անոնց համար ալ մեկ բանի օգտակար պատմութիւններ գետեղեցի:

Հուսկ ուրեմն գրքին վերջը մի բանի գեղեցիկ խորհրդածութիւններ, տնտեսագիտական խրատներ եւ ընտիր զուարճալիքներ դրի:

716

39

9

Ինչպես կը տեսնուի, մեծ բան մ'ըրած լինե-
լու յառակնութիւնը չ'ունիմ:

Ուզեցի ամեն կարգի անձանց հաճելի եւ օգ-
տակար ընթերցանութեան գիրք մը պատրաստել:

Այս էր իմ նպատակ, որ յուսամ թէ կարե-
ւորութենէ զուրկ չէ:

ԹԱՐԳՄԱՆԻԶՆ

Printed in Turkey

ՓՈՒՐՐԻԿ ԱՂՋԻԿՆ ՈՒ ՊԶՏԻԿ ԿԱՏՈՒՆ

Ատենաւ փոքրիկ աղջիկ մը կար, որ պար-
տէզին մէջ նստած էր:

Յանկարծ պարտէզին դուռը կատու մը տե-
սու:

Փոքրիկ աղջիկն այն առնն պզտիկ կատուն
կանչեց, «փիփիկ, փիփիկ, եկա՛ր փիփիկ» ըսելով:
Փիփիկը փոքրիկ աղջկան քով եկաւ, անոր
հետ խաղաց և շոյեց զանի, «հ հ» ընելով:

Եւ փոքրիկ աղջիկը գոհ էր փիփիկին հետ
խաղալով, և ինքն ալ զայն կը շոյէր:

Այս վայրկեանին զերար կը սիրէին և բարե-
կամէին:

Բայց փոքրիկ աղջիկը չարաթիւն ըրաւ եւ
կատուին պոչը քաշեց:

Այն առնն փխտիկը բարկացաւ, և այնու հե-
տե ԲՈՒ ԲՈՒ չ'ըրաւ, այլ փոքրիկ աղջկան ճանկ մը
ղարկաւ, 45 45 ընելով:

Այն առնն իրար չ'էին սիրեր, եւ այլ եւս
իւրարու բարեկամ չ'էին:

Պղտիկ կատուն այլ ևս փոքրիկ աղջկան հետ
խաղալ չ'ուզեց, և փախաւ դնաց:

Ու փոքրիկ աղջիկը միւս մինակ մնաց:

Չարերը բարեկամ չ'ունին:

ԾԻՆԵԼՈՅՁԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏԵՈՒՈՂ ԲՈՅՆՐ:

Առնաւ ծինեղղի մը վրայ թռչուններու
բոյն մը կար:

Այս բոյնին մէջ չորս հաւ պղտիկ հաւկիթ-
ներ կային:

Օր մը այս հաւկիթները բացուեցան, և մե-
ջերէն չորս հաւ փոքրիկ թռչուններ ելան, որք
բնաւ փետուր չ'ունէին:

Բայց անոնց մայրը փետուր ունէր, և փոք-
րիկ թռչուններն իւր թևերուն տակ առած կը
տալքայէր:

Եւ մինչդեռ մայրը զանաք կը տալքայէր,
հայրն ալ կ'երթար անոնց ուտելիք կը ճարէր:

Հետզհետէ թռչունները մեծցան և անոնց
մարմինն վրայ ալ փետուրներ բուսան:

Այն ատեն մայրն ալ կրցաւ զանոնք մինաւ ձգել, որպէս զի անոնց սնունդ գտնելու համար հօրերնուն օգնէ:

Բայց սրովհետեւ փոքրիկ թռչուններուն թերեւր տակաւին թռչել կրնալու չափ զօրացած չէին, ուստի մայրը մեկնելու ատեն անոնց ըսաւ հօ-հօ, որ կը նշանակէ. «զուտկներս, իմ փոքրիկ սիրելիներս, բնաւ տունէն մի մեկնի՛ք այսօրն ձեր բոյնէն դուրս մի ելէք»:

Բայց երբոր մայրը մեկնեցաւ, փոքրիկ թռչուններէն մէկն անհնազանդ գտնուեցաւ: Ուզեց բոյնէն դուրս ելնել. բոյնին մինչև եզրը յառաջացաւ: Ո՛հ, ահաւասիկ կ'ընկնի կտր... ծխնելոյզին մէջ ինկաւ:

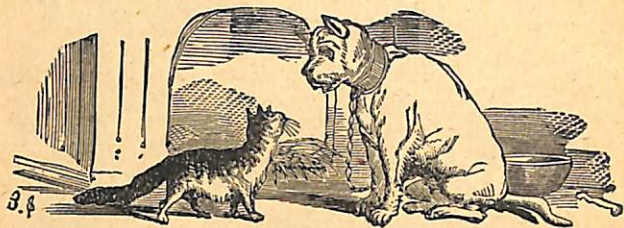
Եւ երբ որ իւր հայրն ու մայրն եկան, բոյնին մէջ երեք հատ փոքրիկ թռչուններ միայն գտնան:

Եւ այս երեք փոքրիկները մէկ ձայնով պառային հօ-հօ, որ կը նշանակէր. «մեր եղբայրը կտրուեցաւ, ծխնելոյզին մէջ ինկաւ»:

Եւ հայրը, եւ մայրը, եւ երեք եղբայրները, ամէնքն ալ, մեծ ապէս արամեցան:

Որովհետեւ մէկ զաւակի մը անհնազանդութիւնը, ամբողջ ընտանիքին թշուառութեանը պատճառ կ'ըլլայ:

ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ ՄԸ

Ատենով խոշոր շուն մը կար, որ տանը պահ-
պանութիւն կ'ընէր:

Այս շունը, բոլոր օրը երկաթէ շղթայով
մը իւր բոյնին կապուած կ'անցունէր, եւ շատ
կը ձանձրանար, որովհետեւ գերի էր և միւս մի-
նակ մնացած:

Բայց տանը մէջ ազուտրիկ փոքրիկ կատու
մ'ալ կար, որ շունին բարեկամն էր և իրարու
հետ սիրով կ'ապրէին:

Օր մը այս փոփկը շունին քով եկաւ եւ
խիստ ախար դէմքով մը հէ- կ'ընէր: Բնաւ չէր

խաղար, շատ յուզուած էր. յայտնի կ'երևէր
որ տրտմութեան պատճառ մ'ունէր:

Պատճառն ուլ սա էր, որ փոփկը դիտէր թէ
ինքը փոքրիկ ձաղ եր պիտի ունենար, և չէր գի-
տեր թէ մ'ւր դնէր զանոնք: Այս բարի մայրը,
առաջուց իւր զուակներուն հոգը կը քաշէր.
կ'ուզէր որ զանոնք յարմար տեղ մը պատուա-
րէ, որպէս զի հանգիստ ըլլան ու բնաւ չը մոխն:

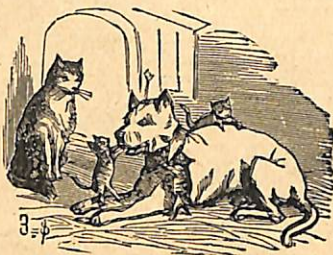
Շունը փոփկին փափաքը դա շակեց անշուշտ.
որովհետեւ իր բոյնին մէջ մտաւ, թաթովը յար-
դը խառնեց, փոքրիկ կատուն ներս կ'անջեց, եւ
երբ որ անիկա ներս մտաւ, ինքը դուրս ելաւ, և
զանիկա իր բնակարանին մէջ մինակ եւ ազատ
թողուց:

Կատուն ասոր վրայ բոլորովին տրտիւ, իւր
ձաղ երբ բարի շունին բոյնին մէջ զետեղեց: Զա-
նոնք հոն կերակրեց, մեծցուց, եւ այս միջոցին
շունը դուրսը պառկեցաւ, դեռնին վրայ. և մէկ
անգամ մ'ալ չը դժգոհեցաւ:

Այսպէս երբ փոքրիկ կատունները մեծցան
եւ բոյնէն կրցան դուրս ելնել, աշուհետեւ
բարի շունը մինակ չը մնայ. ինքզինքը բարե-
կամներէ շրջապատուած գտաւ. և անոնք զին-

քը կը սիրէին, կը շայէին, և ամբողջ օրը ա-
նոր հետ կը խաղային:

Այն ատեն շունն ա՛յլ չ'էր ձանձրանար. եւ
թէ և միշտ զերի էր, բայց ինքզինքը երջանիկ
զգայ, այն փոքրիկ ընտանիքին մէջտեղ, որուն
բարեք բրած էր:

ԹԻԹԵՌՆԻԿԸ

Ատենով թիթեռնիկ մը կար, որ ծողիկ-
ներուն վրայ կը թռչտէր:

Փոքրիկ տղայ մը զայն տեսնելով, այնչափ
գեղեցիկ գտաւ, որ զայն բռնել ուզեց, եւ
սկսաւ անոր հետէն վազել բայց ամէն ան-
գամ որ տղան թիթեռնիկին մօտը կ'երթար,
անիկայ օդոյն մէջ կը բարձրանար ու կը փախ-
չէր:

«Ո՛հ, թո՛ղ զայն, սիրեցեալ զաւակ, ըսաւ
մայրիկը, թո՛ղ այդ թիթեռնիկը, և անոր եր-
ջանիկ ու ազատ վիճակի մէջ թռչտիլը տես-
նելով դո՛հ եղիւր. որովհետեւ թէ որ անոր
դպիս, անիկայ իւր գեղեցիկութիւնը պիտի
կորսնցնէ, եւ դուն ալ, այդպիսի գեղեցիկ

Թռչուն մը տեսնելու հաճոյքէն պիտի զրրկուիս:

Փոքրիկ տղան հնազանդեցաւ: Եւ աւելի լաւ բան մ'ըբաւ: Գնաց պարտէզին մէկ խորշէն, տակաւին նոր բացուած ծաղիկներով ծածկուած այծեատերևուկի ճիւղ մը փրցուց. յետոյ կամացուկ մը թիթեռնիկին մօտիկն եկաւ և այս ճիւղը իւր ձեռքն անշարժ կերպով բռնեց և ինքն ուլ բնաւ տեղէն չ'երեւաց: Շատ չ'անցաւ թիթեռնիկն ապահովցած, եկաւ այս այծեատերևուկի ճիւղին վրայ թառեցաւ, եւ փոքրիկ տղան, հիացած, կրցաւ զայն մօտէն տեսնել, և ուզածին պէս դիտել:

Սիրուն թիթեռնիկ մ'էր այն, որ դեղին գոյն մ'ունէր. ատամնաձեւ էր, թաւիչի պէս կակուղ, և մարդ տրիտնելու պէս փայլուն, կարմիր ու սև կետերով զարդարուած:

Չորս հատ թռեւր ունէր, և նորա այս թռեւերն այնչափ նուրբ էին, որ անոնց տրագ շարժումները բնաւ աղմուկ չ'էին հասնել: Նա իւր թռչած ատենը թաթիկները մօրմնոյն վրայ կը ծալէր. բայց երբ որ տեղ մը կանգ կ'առնէր, այն ատեն կը տեսնուէին. և փոքրիկ տղան թիթեռնիկին երկու կողմը երեքական հատ հափուց, Յետոյ նշմարեց որ թիթեռնիկը

մետաքսի պէս բարակ կնճիթ մը դուրս հանեց, զոր իւր բերանին տեղը բռնեց. պլլուած կը բռնէր. և կամացուկ մը իւր այդ կնճիթը ծաղիկներուն հիւթալից մօտին մէջ մխեց, որկէ իւր անունը կը ծծէր առանց բանի մը վնասելու:

Բայց թիթեռնիկներն երկայն ատեն մէկ տեղ մը չ'են կրնար կենալ: Մէկ երկու վայրկեանէն, այն դեղին թիթեռնիկը, տղուն բռնած այծեատերևուկի ճիւղին վրայէն թռաւ դռնաց, եւ սկսաւ հոս հոն թռչալի, օդոյն մէջ կլոր և մանուածապատ շրջաններ գծելով, և ծաղկէ մը օրիշ ծաղկի մը անցնելով այնչափ թեթեւ թռամբ, որ իւր ծանրութիւնն անոնց ամենափոքր շարժում մը յառաջ չ'էր բերել:

Փոքրիկ տղան, այս սքանչելի տեսարանը դիտելով չ'էր կշտանար և չ'էր կրնար իւր աչքերն անկէ զատել: Կրնալ կը վախնար որ գուցէ թռչի ու փախչի: Զանկիւց իւր քով ունենալու բաղձանքը մօրը տուած խելացի խրատը մոռցուց. և մինչ թիթեռնիկը, բոլորովին վստահ, հանդարտօրէն վարդի մը վրայ նստած անոր բաժակէն հիւթ կը ծծէր, տղան բռնեց զայն... և աքը ձեռքը բացաւ...

Աւագ, ինչ եղեր էր այն սիրուն միջատը...

կազույ ու փայլուն փաշի մը կը փայլէր փոքրիկ տղուն մասներուն վրայ, և թիթեանիկը կէս մը ճմլւած, իւր կտոր կտոր եղած թևերը կ'երերայնէր դողդոջելով:

Այս տխուր տեսարանին վրայ տղան խիստ մշտացաւ: Յետոյ արտասուտայ խոշոր կաթիլներ իւր աչքերը լեցուցին: Վերջնապէս մօրը թևերուն մէջ ինկնելով, սկսաւ լալ:

Մայրիկը զանկիայ այս աստիճան տխուր և իւր գործած չարիքին համար այս աստիճան զոջացած տեսնելով, բնաւ իւր զուտիւր չը յանդիմանեց, այլ զանկիայ մտիթարեց:

«Զուտիւ, ըստ անոր, ապագային Աստուծոյ զրկած հաճոյքներով գոհ ըլլալ սորվէ, և երբէք մի մոռնար, որ մեր չ'ունեցած մէկ բանը ձեռք ձգել բազմալով, շատ անդամ ունեցած նիստ և կը կորսնցնենք, ինչպէս որ հիմայ դուն ըրիր»:

ԱՌԱՄԱՆԴԸ

Վաղէնչիայի գիւղերէն միոյն մէջ Անտոն անուն խեղճ գործատար մը կը բնակէր: Այս մարդը բազմանդամ բնտանիք մ'ունէր, որոց պէտքերը չէր կրնար գոհայնել: Օրին մէկը ոչ գործ կրցաւ գտնել և ոչ ալ իւր զատկայ տալու համար հաց կրցաւ ճարել: աստի այս անմեղ արարածոց արտառքն այնպիսի տրտմութիւն մաթիւն մ'աղղեց իրեն, որ ասունէն դուրս ելաւ, և յոտահատ վիճակի մէջ գնաց ճամբուն վրայ նստաւ:

716 39 — Եթէ գործ մը չը կրնամ գտնել, ի՞նչ պիտի ըլլամ արդեօք կ'ըսէր: Իմ զուտիւրս անօթաթմեռնէ պիտի մեռնին: Ինչ տխուր ապաւիտի մը կը պարզուի իմ առջև:

Ճիշդ այս միջոցին պատկառելի Տօթմէօր մը կ'անցնէր: Հարուստ և կրթեալ մարդ մ'էր սա, բոց բարի ալ էր, և անուս մարդիկները չէր արհամարհեր. աստի Անտոնի թշուառ դէմքը տեսնելով կանգ առաւ, և

— Ի՞նչ տնիս բարեկամս, ըսաւ, խիստ տըխուր կ'երևաս:

Անտոն իւր վիճակը պատմեց և սկսաւ հեծեծել:

— Եթէ դուն յուսահատութիւնը չը սպաննես, յուսահատութիւնն զքեզ կը սպաննէ, Ըսաւ Տօքթօրը. ինծի հետ եկաւ, եւ զքեզ բժշկելու կերպը գիտես:

Ասոր վրայ Անտոն աղաչել չը տուաւ, և անմիջապէս Տօքթօրին կառքը ցատկեց. Երկուքն ալ քաղաք հասան եւ զեղեցիկ տուն մը մտան: Տօքթօրը խեղճ մարդն իւր աշխատանոցը տուրաւ, անոր փոքրիկ տափ մը ցուցաւ, եւ զայն բանալով:

— Ահաւասիկ աղամանդ մը որ երկու հաւար ֆրանք կ'արժէ, Ըսաւ. զատկեց հօրմէս ժառանգած եմ. նա հակառակ իւր աղքատութեան օրական երկու տու կը խնայէր, ուստի երեսուն տարուան մէջ հազիւ կրցաւ այս գումարը ժողովել:

«Երբ զայն ժառանգեցի, եւ ալ քեզի չափ աղքատ էի. վաղուան համար ունեցած հոգս չատ անդ ամենի զիս գետեղը տարած էր, բայց այս աղամանդին տէրը ըլլալէս ի վեր քաջութիւն մ'եկաւ վրաս և բնաւ ապագայիս վրայ չը հոգայիս Աշխատութեան սէրն և հօրս օրինակն եռանդս արծարծեցին. իմ բազդս չինուած էր. Ագամանդն իբրեւ յուսովք (թըր-

սըմ) պահեցի. Հիմայ քեզ կուտամ զայս. եթէ խեղցի ես, ինձ պէս կը պահես եւ դուն ալ օր մը անբաղդի մը նուէր կ'ընես»:

Անտոն իւր բարերարին շնորհակալութիւն յայտնեց, եւ երջանիկ վիճակի մէջ իւր հիւրավար գառնալով ամեն բան իւր կնոջը պատմեց. Երկար խորհրդակցութիւններէ ետք, իրենց գանձը թաղել որոշեցին:

Յաջորդ օրն Անտոն գործի սկսաւ. իւր սովորութեան հակառակ ըլլալով, ամբողջ օրն երգեց. իւր վարպետն իւր զաւթով անկողնի պատճառը հարցուց:

— Եթէ դու յուսահատութիւնը չը սպաննես, յուսահատութիւնն զքեզ կը սպաննէ, պատասխանեց Անտոն:

— Ահաւասիկ լաւ խորհրդածութիւն մը, Ըսաւ վարպետը:

Անտոն արտաքին խառն վարակեալ չ'ըլլալով, իւր խելքն ալ միտքն իւր աշխատութեան տուտ, եւ քիչ տատնէն ճարտարութեան մէջ իւր ընկերները գերազանցեց:

Երբեմն երբեմն գէշ օրեր ալ ունեցաւ, բայց ո՛վ չ'ունենար. անոնց ալ զոհ սրտով համբերեց:

Քանի որ այն թաղուած գանձն ունէր, նեղութեան օրերու մէջ զիւրաւ կրնար համբերել:

Ատենն ատենն իւր կնոջ կ'ըսէր:

— Արդեօք ազամանդը ծախսե՞նք:

Իւր կինն ասոր 'ի պատասխան կը ժպտէր, վասն զի զխաէր որ կատակ էր բրածը:

Անտան վախճաւ թիւն ընկէ ալ չը վախճաւ մարդ ծառայութիւն խնդրելու չը վարանիր, եւ թէ գիտնայ թէ այդ ծառայութեան վախճաւնը պիտի հասուցանէ: Իւր գրայինները միշտ իրենն օգնելու պատրաստ էին: Եթէ մինչեւ այն ատեն անոր չէին օգնած, պատճառն այն էր որ բնաւ բան մը չէր խնդրած անոնցմէ, և այս աշխարհիս մէջ ով որ բան մը չը խնդրէր, բան մ'ալ չ'ունենար:

Շատ չ'անցած իւր վաստակածն իրեն բաւեց: Ինչպէս որ զիւրաւ կրնայ մոկաբերուիլ, այր եւ կին շատ անդամբարի Տօթթէօրին վրայ կը խօսէին: Կինը հաշիւ կ'ընէր, որ օրը երկուքական սու (1) մէկդի գնելով, տարին երեսուն եւ վեց ֆրանք կ'ընէր: Հաշիւ ընող կին մը անտեսողէտ կ'ըլլայ, և անտեսող խաւթիւնն ալ տան մը բարդաւաճման միակ պատճառն է:

Առածին ըսածին պէս, երջանկութիւն մը

(1) Սու, գողդիական հին գրամ, որ հաւասար է զրեթէ տասը փարայի:

առանձին չը գար: Հարուստ մարդ մը առաջարկեց Անտանին, որ իւր ունեցած մէկ անտառը մոցսուններէ ու փաշերէ մաքրէ: Եթէ առաջըլլար, Անտան բնաւ այսպիսի գործ մը յանձն առնել պիտի չը համարձակէր. դժբաղդա թիւնն զմարդ վախճաւ կ'ընէ. բայց հիմայ իւր անձին վրայ վատհալութիւն ունէր: Ուստի այդ գործն ընդունեց, եւ անկէ ըրած շահավը արտ մը գընեց, զոր իւր աղաքն սկսան մշակել: Տղաքներն որ անդործ մնացած տտեննին մարդուս համար բնաւ մ'են, անոնց փոքրիկ սլեքերէն օգուտ քաղել զխոցողին համար մեծ հարստութիւն մ'են:

Անտան ուրիշ աշխատութիւններու ալ ձեռք զարկաւ. բնութեամբ պարկեշտ և աշխատասէր լինելով, միշտ զինքը կը վնասէին: Ամէն տարի խոշոր գաւառներ տնտեսելով, նոր նոր գետիններ կը գնէր:

Իւր յաջողութիւնն ու բարդաւաճումն հեռըզհեռէ տուելցաւ: Յիսուն տարեկան եղած ատեն գիւղին տմենէն հարուստ մարդն ինքն էր. իւր կնոջ շատ անգամ կ'ըսէր:

— Ո՛րչափ պէտք է օրհնեմք այն գթասիրտ Տօթթէօրը. իւր կանխադաշտկութիւնը իրակա-

նայան: Ահա տախի մեր հարստացանք, եւ ա-
գամանդն ալ մեր քովն է:

•
•

Չմեռտան իրիկուն մը խեղճ ճամբարդ մը
եկաւ իրենց տան դուռը դարկաւ: Անտան զանի-
կայ սիրով հիւրընկալեց եւ վառարանին քով հը-
րամբուց, այն պոյնտուն տան տիրաջ պոյնտում սի-
րալիւր բարեպաշտան թիւնէն զգամ առ գամ պատ-
մեց իւր պատմութիւնը, յախտեցական պատ-
մութիւնն աղքատութեան, որ ամենակարեւոր
պիտանիք պակասութեամբ ի յայտ կու գայ: Ան-
տան եւ իւր պատմութիւնը պատմեց:

Օտարականը զարմացած մնաց եւ ըստ:

— Ինչո՞ւ համար այս խեղճ խրճիթին մէջ
կը բնակէք, քանի որ գեղեցիկ տան մը կրնաք
տնկնալ:

— Հոս է մեր յաջորդութեան գաղտնիքը, ը-
ստաւ կիներ:

— Այո, յարեց Անտան, բնաւ մեր կենաց մէջ
բան մը պիտի չը փոխեմք, սրովհետեւ մենք զըր-
կանաց վարժաւոր լինելով, այն որ ամենակա-
րեւոր է բնական է մեզ: Մարդ իւր չը գիտ-
ցած մէկ բանին չը բողձար: Մեր զաւակներն

աղքատութեան եւ աշխատութեան պարտքին
մէջ մեծցած լինելով, ստակին յարգը ճանչցած
են, եւ մեր իրենց ձգած ժառանգութեամբ
Երջանիկ պիտի ըլլան:

— Ահա տախի ստաց. իմաստութիւնն, ըստ
օտարականը. իմ ծնողքս, կայր սիրով մը, (իրեւ
թէ հարստ լինէին) իրենք զիրենք զրկելով,
զիս հանդիսա կերպով մեծցնել կը նայէին: Եւ
իրենց պատճառաւ է որ ես այսօր մարդոց
սակնէն գժրաղքն եմ:

— Ուրեմն աղամանդը մոռցոր, ըստ: Ան-
տան զուարթօրէն, եւ վաղեց նոյն դահարը հա-
նեց զեռնափորէն, ուր թաղած էր քսան տա-
րիներէ ի վեր:

— Կը մոզթեմ որ տախից քու ալ հարս-
տութեանդ պատճառ ըլլայ, ինչպէս եղաւ ինձ,
ըստ զայն ճանապարհորդին ներկայայնելով:

— Աւագ, ըստ: ճանապարհորդը զայն
ըստ մը քննելէ վերջ, կեղծ աղամանդ մ'է
այս:

— Անկարելի է, գոչեցին Անտան եւ իւր
կիներ բարբառին աղչած: Եւ իրենք ալ իրենց
կարգին սկսան զայն ըստ մը քննել:

— Բայց այդ տախին մէջ ի՞նչ գրուած է:
Այն ատեն ճանապարհորդը կարգաց:

«Չէ թէ պէտքը, այլ պէտք եղած բանը ունե-
նալ չը կրնարու վախն է որ զմարդ թշուառ կ'ը-
նէ, քաջութեամբ ձեր ճամբուն մէջ յառաջա-
ցէք, եւ երջանիկ վախճանին պիտի հասնիք»

Այն ատեն օտարականը,

— Կ'ընդունիմ ձեր նուէրն, ըսաւ, եւ շնոր-
հակալ եմ ձեզ

«Այս քարի կտորը սակիէն աւելի պատուա-
կան է ինձ համար, որովհետեւ կ'ապրոյտցու-
նէ թէ լաւ խրատ մը ազամանդ է մ'առելի
կ'արժէ»

ԵՐԵՎ ԵՂՐԱՅՐՆԵՐԸ

ԱՌԱՍ ՊԵՆ (ՄԱՍԱՆ)

Ժամանակաւ երեք եղբայրներ կային, որոնք
Պարոյր, Եղատարդ եւ Վահրամ կը կոչուէին:

Օր մը տանց մայրը մեռնելով, իրենց հօր-
մէն իւրաքանչիւրին խնդրած ժառանգութեան
բաժինն ուղեցին. «որովհետեւ ուրիշ աշխարհներ
երթալով բաղբերնիս փորձել կ'ուզեմք» ըսին:

— Այ՛դ զատկներո, պատասխանեց ծերու-
նի հայրերնին. դիտէք որ մեք հարստա չ'եմք.
ձեզի տալու համար ուրիշ բան մը չ'ունիմք, բաց
եթէ կատա մը, աքաղաղ մը եւ սանդուղք մը.
ինչպէս որ կը տեսնէք, ասիկայ մեծ բան մը
չ'է, բայց պէտք է մէջերնիդ բաժնէք, որով-
հետեւ ձեր բոլոր ժառանգութիւնն այս է:

— Ե՛հ, յորեմն մենք ալ ասով գոհ կ'ըլլանք,
ըսին երեք եղբայրները, մէջերնիս վիճակ ձը-
գեմք:

Հայրերնին անհաւատար երկայնութեամբ
երեք հատ յորդի չիւղ առաւ: Ասանց մէկը
կատառն կը ներկայացնէր, միւսը աքաղաղը եւ
երրորդը սանդուղքը: Այս չիւղերը նախ մեծ
աղուն Պարոյրին ներկայացնելով, ըսաւ որ ա-

տանցմէ մէկը քաշէ: Յետոյ եղնաւորդ տրիշ շիւղ մը քաշեց. միւս շիւղն ալ կ'առնէրին վահարաւ մի մնաց: Այն տանն տեսնուեցաւ որ, կաւաւն Պարոյրի բաժին ինկեր էր, արտադրը եղնաւորին, իսկ տանդուղքն ալ վահարովն: Ուստի տանց իւրաքանչիւրն իրեն վիճակուած ժառանգութիւնն ստանելով, մեկնելու պատահաւորաբար հասնուեցան:

Հայրերնին խոր երեք զաւակներուն ընկերացաւ մինչև մերձակայ տեղ մը, ուր չորս ճամբայներ կը զատուէին: Հոն արտասուելից աչքը իրարու հրաժեշտ տալին, գրկեցին զիրար, և մէկ տարի և մէկ օր ետքը միեւնոյն տեղն իրար գանձել սրտելով, երեք եղբայրներն երեք տարիներ ճամբայներէ մեկնեցան: Հայրն ալ իւր եկած չորսըդ ճամբայէն կրկին խոր տունը դարձաւ:

Պարոյրին բռնած ճամբան զինքը շիտակ ծովեզրը տառջնորդեց: Երկար տանն այս ծովեզրին քովէն յառաջացաւ, առանց մարդկային բնակարանի մը հանդիպելու. եւ շատ օրեր, ինքն և իւր կատուն, ուրականջով (միտին) և տրիշ մէկ քանի ծովային կենդանիներով միայն սնանելու ստիպուեցան: Վերջա-

պէս հեռուն հորիզոնին վրայ դիտակի մը պատերն ու աշտարակը տեսնելով, դէպի այն կողմն յառաջացաւ. նախ և առաջ Հաղաթի մը հանդիպեցաւ, որ այն դիտակին կը վերաբերէր: Զաղաթին տեսնելով վրայ կանգ տուաւ և ներսը ինչ ընկնէին տեսնելով աչքերը չորս բացաւ: Զորս մարդիկ թիկերնին սովորած և ձեռքերնին խոշոր գաւազաններ տառած, սուգիւ տնդին կը վազէին մոկներուն ետեւ, որք Հաղաթին չորս կողմը կը յաժկատէին:

Այս մարդիկ կրցածնուն չափ ջանք կ'ընէին, բայց ջանքերնին պարապը կ'ըլլէր. օրովհետեւ իրենց հարստանիւրը բնաւ չ'էին հանդիպել: Այս խորամանկ անասուններուն, որ առանց ստքերուն մէջտեղէն փախչուելով, կ'երթային ծակերուն մէջ կը պահուէին:

Պարոյր տանց այս բոլոր ջանքը տեսնելով քիչ ինչ տակէն կը խնդար:

— Ինչո՞ւ համար այսպէս կը խնդաս, ըստաւ այս մարդոյմէ մէկը, իւր ճակատէն վազած քրտինքն իւր թիկանիքովը սրբելով:

— Որովհետեւ այսչափ պղտիկ բանի մը համար ինքզինքնիդ այս ստախճան կը յողնեցնէր:

— Ի՞նչպէս, պղտիկ բան, տրեմն չե՞ս գի-

տեր, որ եթէ այս անիծեալ մօկներն ուղած-
նին ընելու ազատ թողութիւն, մեր պարկերը
ծակելով տղիւրն ու ցօրենք պիտի աւազին, և
զմեղ անօթութենէ մեռնելու պիտի հարկա-
դրէին:

Իրենց հարուստները բնաւ չէին հանդիպիր

— Ուրեմն դուք կատու չ'ունիք, հարցոյց
Պարոյր:

— Կատու՞, կատու թիչ ըսել է: Մենք այս
երկրին մէջ այդպիսի բան չ'ենք ճանչնար:

Պարոյր այն տանն ցուցոյց կատուն, զոր
խը ձեռքովը կը շփէր:

— Սհաւասիկ այս է ճարպիկ կատուն,
ըսաւ խնդալով: Ինքը միւ մինակ ժամ մը չը
տեւած, ձեր չորսին ամբողջ ստարտան մը մէջ տե-
սած էն աւելի գործ կը տեսնէ և զձեզ շու-
տով ձեր մօկներէն կ'ողտաւէ:

— Գնա բա՛նդ, կը ծաղրե՞ս մեզ, այս փոք-
րիկ կենդանին, բնաւ չար գէմք մ'ալ չ'ունի,
և քու թեւիդ վրայ կ'ծկոտած նստած է:

— Կ'ուզէ՞ք անոր աշխատիլը տեսնել:

— Այո՛, տեսնենք ինչ կրնայ ընել:

Մօկները բնաւ կատու տեսած չ'ըլլալով
անկից չ'էին կտակածիր: Ուստի հինգ վայր-
կեան չը տեւած, կատուն ստակալի կատարած
մ'ըրաւ: Չորս մարդիկները զարմացած, անոր
ընթացքը կը դիտէին. ժամ մը ևս քա մօրողջ
չաղացքին գետինը ստակած մօկներու դի-
տակներով ծածկուեր էր. այս միջոցին չաղաց-
պաններէն մին գզիակ վաղեց, և իրենց տի-
րոջն ըսաւ:

— Շուտով չաղացք և կէք, Տէր, հոն ձեր

կենաց մէջ չը տեսած զարմանալի բան մը պիտի տեսնէք:

— Եւ ի՞նչ է այն, ըստ տէրը:

— Չգիտենք որ երկրէն մարդ մ'եկած է, իւր հետ բերելով փաքրիկ կենդանի մը, որ սիրուն դէմք մ'ունի, եւ սակայն ակնթարթի մը մէջ սպաննեց չաղացքին բոլոր մակները, որոց դէմ այնչափ դժուարութեամբ հաղիւ կրնայինք պաշտպանել մեր ալիւրն ու ցարենը:

— Կարելի՞ բան է այս. ո՞հ, որչափ կը փափաքէի որ սոսոյց ըլլար, զոչեց գղեկատէրը: Եւ աճապարանօք չաղացք փաղեց:

Կատուին ըրածը տեսնելով, հիացաւ մնաց բերանաբաց եւ աչքերը խոշոր բացած: Յետոյ բոլոր այս կատորածին հեղինակը տեսնելով որ չափազանց կշտացած ըլլալով Պարոյրին թեկն վրայ հանդարտօրէն նստած աչքը կը բանար կը դոյգէր եւ ջարհակի մը ձայնին նման բռն բռն կ'ընէր, հարցուց:

— Այս հանդարտիկ եւ սիրուն կենդանի՞ն է, որ այնչափ ժիր կերպով աշխատեի է:

— Այո, Տէր, միայնակ ինքն էր, ըսին միտքերան չաղացպանները:

— Ի՞նչ մեծ գտնէ մ'է այսպիսի օրատու:

մը. ո՞հ, ո՞ր էր թէ կրնայի զայն ստանալ. կուզե՞ս զտակաց ինծի ծախել, բարեկամ:

— Զէ չեմ'ըսեր, ըսաւ Պարոյր իւր կատուն շոյելով:

— Մըջափ ստակ կը պահանջես:

— Վեց հարիւր սկստ(1) եւ ձեր գղեկին մէջ բնակութիւն եւ կանոնաւոր թոշակ մը ինձ համար. որովհետեւ կատուն լաւ պիտի չը կրնայ աշխատել, եթէ ես իր հետ չըլլամ:

— Կ'ընդունիմ առաջարկդ:

Եւ իրարու ձեռք սեղմեցին:

Դղեկին տէրը, Պարոյրն իր հետ գղեկ տարաւ, զանիկաց լաւ մը տեղատօրեց եւ հետը սիրով վարաւեցաւ: Մեր պատանին արիշ բան չ'ունէր ընելիք, բոցց կ'իծէ ուտել, խմել, չըջողացիլ, օրտորդութիւններ ընել եւ ձուկ սրսալ: Իր բարեկամ կատուն ալ չէր մոռնար, եւ ամէն օր չաղացքն երթալով անոր այցելութիւն մը կատար: Քիչ մը ժամանակ ետք, Պարոյր, որ սիրուն եւ զուարթ, մանտանդ հաճոյակատար աղայ մ'էր, այն աստիճան շահեցաւ գղեկատիրոջ բարեկամութիւնն որ անոր փեսայն եղաւ:

(1) Սկստ, գաղղիական հին գրամ, որ գրեթէ 3 ֆրանքի հաւասար է:

Եղուարդ ալ իւր մեծ եղբորը պէս երկա՛ր,
երկար ատեն ճամբայ քալած էր, իւր աքա-
ղաղը հետն առած, բազդ վնասելով, եւ շատ
անգամ գիշերն անցունելու համար օթեան մ'ան
դամ չը գտնելով: Աստեղաղարդ երկնից տակ
կը պառկէր, վայրի պտուղներով կը սնանէր,
աղբերակներու ջուրը կը խմէր, եւ երբ որ
խիտտ յագնէր, խտտերուն վրայ կը հանդէժ:

Իրիկուն մը յոյնութենէն ընկճուած՝ գե-
ղեցիկ բնակարանի մը դրան առջև հասնելով,
գիշերուան համար հիւրընկալութիւն խնդրե-
լու նպատակաւ դուռը զարկաւ:

Դռնապանը դուռը բանալով,

— Ի՞նչ կուզէք, ըստ:

— Մէկ գիշերուան համար բնակարան մը կը
խնդրեմ ինձի եւ ընկերիս, եթէ կը հաճիք:
Մեծ գթութիւն մը պիտի բլլայ տալից մեզի
համար, որովհետեւ իրիտ յոյնած եմք:

Եղուարդ պարկեշտ գէմք մը և հաճե-
լի շէշտ մ'տանէր: Դռնապանն անմիջապէս նըշ-
մարեց թէ չորսագործի մը հետ չ'էր դորձը:

— Մտի՛ր, ըստ, խեղճ տղայ և հանդուտա-
ցի՛ր: Իմ տէրս գթասիրտ մարդ մ'է: Այս գի-
շերուան համար զքեզ պիտի հիւրընկալէ:

Եղուարդ ընդարձակ խոհանոց մը մտաւ,
ուր բոլոր սպասաւորները ժողովուած էին: Ա-
սոնք իրեն լաւ ընդունելութիւն մ'ըրին, բայց
սքաղաղը տեսնելով մեծապէս զարմայած,

— Ի՞նչ գեղեցիկ թռչուն է, կ'ըսէին, ի՞նչ
յանդուղն եւ արթուն գէմք մ'ունի, եւ գըլ-
խուն վրայ ի՞նչ աղուոր գարդ մը կը կրէ. եր-
բէք ասոր պէս թռչուն մը տեսած չ'էինք:

Եղուարդ ասոնց հետ ճաշեց. յետոյ ա-
նոնց պէս ինքն ալ դնաց պառկիլ ստպաւ:
տանին մէջ, իւր աքաղաղն ալ հետն առած:
Շտեմարանին մէջէն ուր պառկած էր, կը լսէր
սոցլորդներու եւ տանն ուրիշ պաշտօնեայնե-
րու խօսակցութիւնը:

— Տեսնենք, կ'ըսէին իրարու, մ'ի պիտի
հսկէ այս գիշեր, քեզն շտեմարանէն հաճա-
դուն պիտի սպասես, թորոտ:

— Ո՛հ, ես շատ յոյնած եմ, օրն իբուն
աշխատեցայ. ես չեմ կրնար:

— Ուրեմն գո՛ւն, Մարկո՛ս:

— Կարող եմ չէ', անցեալ գիշեր ես հըս-
կեցի:

— Է', Ղուկասը:

— Էս բոլորովին հիւանդ եմ, գլուխս կը
դառնայ:

— Ուրեմն կիրակոսը պիտի հսկէ:

— Չէ՛, երէկ գիշեր մինչեւ լոյս կնոջս քով հսկեցի, որոն վիճակը շատ գէշ է... դուն սպասէ:

Այսպէս գիշերն սպասելը իրարու վրայ կը ձգէին. եւ վերջապէս մեծ աղմուկով իրարու հետ կռուիլ սկսան:

Եղատարդ լսած խօսքերուն վրայ զարմացած, պստացանոնց:

— Ի՞նչ պէտք ունիք Արիտն ծագիլը տեսնելու:

— Որովհետեւ մեր տէրն այսպէս կը հրամայէ, պատասխանեցին. եւ պէտք է որ մեզմէ երեք հոգի գիշերը արթուն մնան, որպէսզի երբ որ տուտտ ըլլայ միւսներն արթնցնեն: Եթէ միայն մէկ հոգի սպասէ, կրնայ ըլլալ որ քունը տանի, եւ տուտտը եւ ոչ մէկուս գիտնալուն շատանց տուտտ հղած ըլլայ:

— Թէ որ այս է պատճառը, պատասխանեց Եղատարդ, բնաւ հոգ մի ընէր, եւ կշտաւալաւ չափ քնացէր բարեկամներս, այդ գործը եւս վրաս կառնեմ:

— Ի՞նչ դուք յանձն կառնէ՞ք միս մինակ

— Այո՛, եւ եւ իմ ընկերս:

— Բայց, խեղճ աղայ, եթէ քունդ տանի եւ զմեզ ժամանակին չարթնցնես, մեր տէրն դքեզ կախել կուտայ առանց զթալու:

— Թող ըլլայ, եւ պատասխանատու եմ:

— Ի՛հ տրեմն, ըսին տանը, եւ ամէնքն ալ պատկեցան քնացան:

Գրիթ է լսանալու ժամ մը մնացած աքաղաղը խօսեցաւ:

Մարդիկն ընդոտա քուններէն արթնցան:

— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ է այս, գոչեցին:

— Բան չը կայ, պատասխանեց Եղատարդ, իմ փոքրիկ ընկերս կ'ըսէ որ քիչ տանէն

Ասոր վրայ նորէն քնացան:

Արշալոյսը ծագելու վրայ էր, երբ աքաղաղը կրկին խօսեցաւ:

Այն տանն նորէն արթնցան եւ գոչեցին:

— Ի՞նչ է այս, ի՞նչ է այս:

— Բնկերս է, որ երբեք չէր կուտայ մեզ ելէք եւ տեսէք:

Վարդապետն գոտի մը կը տարածուէր հորեղանին վրայ, եւ նորածագ արեւուն ճառագայթները փոքրիկ պատուհաններէն ներս կը մտնէին: Մարդիկն ամէնքն ալ ելան, «արեւը ծագեր է, արեւը եկեր է», գոչելով:

Եւ զհաղթին իրենց ահլին արթնացուցին, ու
բռին ահօր:

— Տէր, եթէ գիտնայիր:

—Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, ինչո՞ւ հա-
մար կ'արթնցնէք զիս այսչափ կանուխ:

— Գլխէք որ այս գիշեր օտարական մը հիւրընկալեցիք անասունի մը հետ, զոր «+»-ը կը կոչէ:

— U_n^{m'}. E, h² by p/pow.

— Ի՞նչ ըրաւ միւ — Այո փաքրիկ կենդ անին,
որ ուրիշ թուչոններու պէս է, կամ գրեթէ
անոնց մօտ կերպարանք մ'ունի, մեր ամենէս
ալ խմտատան է... նոյն խակ ձեզմէ ալ, աէր,
եթէ կը ներէք: Այո առաւօտ մինչ ամէնքս
ալ հանդարտօրէն կը քնանայինք, եւսնի շէգիւ
աւստ, եւ մեզի յոր առաւ:

«Երբ ելնելու առեմնն եկաւ, այն թռչունը
մեզի լսու տալու համար երգեց, այնչափ բար-
ձրը ձայնով, այն ատիկան յատակ կերպով, որ
բնաւ դոյ աչք մի չը մնայ:

— Անկարելի՛ բան է այդ, զիս կը ծաղ-
րէք:

— Սգկից ստացդ բան չ'ըլլար, տէր իմ: և
Եթէ արդ փոքրիկ կենդանին ձեր մօտ տնե,

Նոսք, այլ եւս ոչինչ չտեսնելու համար մարդ հսկիլ տալու պէտք պիտի չունենո՞ւք, և մեք ալ յօժարաւ թեմամբ ձեր քով պիտի մնանք, որովհետեւ իրաց տուեալ այս գիշերն սպասելու պարագայն, դուք բարի տէր մ'էք:

— Ուրեմն ըսէք այդ մարդուն որ այսօր
չը մեկնի, և աս դիշեր ես ալ ձեր քով պի-
տի տնցոտնեմ, ու պիտի տեսնեմք թէ այդ նը-
շանաւոր կենդանին ի՞նչ կ'ընէ:

Երբ իրիկուն հզաւ, բոլոր սպլորդներն և
սպասարանները զնային պատկեցան. Եղեալով
ալ զնայ իւր տաղաղակն հետ շտեմարանն և
բաւ, դարձեալ տնայն կրկնելով թէ ամէն բան
կարգին պիտի երթայ:

Տան տէրը բնառ չը պատկեցաւ, և տաւառ
տնան ժամ մը մնացած, սպասաւորներէն լսով
եկաւ :

Քանի մը վարդկեանէն աքաղաղը խօսեցաւ
 Խ-Խ-Խ-Խ-Խ-:

Տան տէրը շատ դարմանում .

—Ո՛րկիկից կու գայ այս ձայնիւր, բառու:

— Իմ ոգևորալն է, որ լուր կուտայ թէ,
քիչ ատենէն առաւօտ պիտի բլլայ:

Ժամ մը հարբ աքաղաղը դարձեալ երդեց,

— Ինչո՞ւ համար աքաղաղը հրդեյ, հար-
ցոյց տան տէրը:

— Որովհետեւ առաւօտ եղաւ, պատասխա-
նեց Եղուարդ:

Այն ատեն դուռը բացաւ: Պայծառ լըյս
մը բնակարանին ներսն ողողեց, և տանտէրն
սառգիւ տեսաւ որ տրեւ ծագեր էր, վարդա-
գոյն եւ զուպթ (մայիս ամսոյ մէջն էին): Ա-
սոր վրայ չափէն աւելի դարձայտ, եւ իւր
հիացումը չէր կրնար ծածկել:

— Եթէ քո փոքրիկ կենդանիդ ծախել ու-
ղէիր, ինձի մեծ ծառայութիւն մ'ըրած կ'ըլլա-
յիր: Ծառայներէս և ոչ մէկն երեք ամիսէն տե-
լի չը կենար հոս. գործերը միշտ ետ կը մնան,
աշխատութիւնը չեն աւարտիր: Սերմանայա-
նութիւնն երբէք ժամանակին չը կատարուիր, և
հունձքերն իրենց ցողունին վրայ կը փախն կ'ոչն-
չանան. տախտակ իմ տանս համար կործանում
ըսել է, որիչ բան չէ: Աքաղաղը ինձի ծախէ,
ո՞րչափ ստակ կը պահանջես:

— Հազար սկուա և քո աշխատանքիդ մէջ
ինձի համար լաւ գործ մը:

— Կ'ընդունիմ ըսաւ տանտէրը:

Եղուարդ քաջ տղայ մ'էր. ի բնէ աշխատա-

տէր լինելով եւ անոյշ վարմանք մ'ունենալով,
միշտ կ'երգէր ու կը զատրճարանէր. որով
տան տէրը զինքն իրեն լսարեկամ ճանչցաւ:

Աքաղաղը ինձի ծախէ, ո՞րչափ ստակ կը պա-
հանջես:

Եւ որովհետեւ Եղուարդ խելացի բլբլով
դղնակին գետնինքրը լաւ կը չահագործէր, ուս-
տի վեց ամիս չանցած նոյն հողատիրոջ փեսայն

եղաւ . և լաւ ու տեսաւ, լաւ զգեստ ու լաւ բը-
նակարան մ'ունենալով, ինքն ալ տան տիրոջ
մը պէս կը շրջագայէր:

Վահրամի բաղդն այնպէս բերած էր, որ
ամենէն ծանր բեռն իրեն ինկնի:

Ստիպոյն առանց տրանջիւր, իւր սանդուղ-
քը տան առած ճամբայ ինկաւ: Շատ օրեր
բազում միտն ճամբայ ընելէն ետք, պայծառ
առաւօտ մը կանդ առաւ զզեկի մ'առջև, որ
չորս կողմէն բարձր պարիսպներով, և աւելի
նախադդ ու շաւիղի մ'ըլլալու համար մոյսառ-
ներով և վաշերով շրջապատուած էր:

Ճամբան վրայ ալ հսկայ աշտարակ մը կը
բարձրանար: Այս աշտարակին պատու հանը երի-
տասարդ կին մը կ'երևնար, այնչափ զեղեցիկ որ
չ'իմ կրնար նկարագրել: Նորա գէմքը քաղցր և
շնորհալի էր, բայց իւր այտերը տգիտն էին, եւ
իւր կապոյտ աչքերուն մէջ խորին տխրութիւն
մը կը նշմարուէր: Վահրամ շատ զարմացած,
անխօսուկ զայն կը դիտէր. իսկ կինը անանկով
այս երկատարդն որ անկեղծ գէմք մ'ունէր,
եւ իւր սանդուղքին կրթնած գինքը դիտելով
զրազած էր, սկսաւ ժպտիլ: Անոր այս վարմուն-

քը քաջաւերութիւն տուաւ Վահրամի, որ անոր
մօտեցաւ, և հետը խօսակցելու անդամ համար-
ձակեցաւ:

Նա իրեն պատմեց թէ ինք աղջիկն էր դրա-
ցի երկրի մը հարուստ մի իշխանին, որ մօտ ա-
տեններ մեռեր էր, եւ թէ իւր հայրը պատե-
րաւմի բռնուելով յաղթուեր էր, և ինք այն ա-
տենէն 'ի վեր դերի բռնուած էր ծեր, չար և ու-
խակալ պարսնի մը կողմանէ և այս մահատուեր
աշտարակին մէջ բանտարկուած էր:

— Ես աշխարհի ամենէն դժբաղդ արարա-
ծըն եմ, ըսաւ. իմ պրի մայրս չը կրնար ինձ օղ-
նել, ուրիշ ընկեր չ'ունիմ բացի հաւատարիմ ըս-
պասուհիէ մը, որ այն ալ ինձ պէս բանտարկեալ
է. և այնպիսի խիստ հսկողութեան մը տակ
ենք, որ բնաւ մէկէ մը օգնութիւն չ'ենք կրնար
յուսար: Հրաշք մ'է որ այսօր կրցայ այսչափ խօ-
սիլ: Իմ բանտապահս այսօր քաղաք դնայ, բայց
չատ շանցած ես կը դառնայ. և եթէ զքեզ հոս
գտնէ, վա՛յ քեզի:

Վահրամ խորապէս յուզուեցաւ այս պատ-
մութենէն եւ դերի կնաջ արտասքները զինք
խիստ զգածեցուցին:

— Մի՛ յուսահատիր, աղնիւ օրիորդ, ըսաւ.
տակաւ ին չը դիտեմ թէ ինչպէս պիտի ընեմ,

բայց կ'երգնում որ պիտի յաջողիմ զքեզ աշատեղ եւ մերդ քով տանիլ:

Կլինը սրտապեղ շնորհակալութիւն յայտնեց անոր:

— Աստուած աւաջնորդէ քեզ, ըստւ. մաշտունդ մի մաշտար ոչ տուած երգումդ եւ ոչ ալ խեղճ բանտարկեալը, որ այս աշխարհին մէջ զքեզ միայն ունի իրեն յոյս եւ ապուէն:

Վահրամ տանգուդքն իւր ուսին վրայ առաւ եւ քաղաքին ճանրան բռնեց, զոր կլինն իրեն ցյուլերէր:

Մղանի մը չափ ճամբայ ընելէն ետքը, տեսաւ որ պարտնը հեռուէն կուգար ընալի ձիւ մը վրայ հեծած: Վահրամ ճիշդ ա.յս միջոցին Լքեալ տան մ'առջեւ կը գտնուէր, որ թերթաքարերով ծածկուած էր:

Իւր տանգուդքը պտալին դրաւ, եւ տրտուօրէն անոր վրայ ելնելով, տանիքին վրայ գտնուած թերթաքարերը վար նետել սկսեց, ինչպէս որ յարկերու ծածկիչ մը, հին տանիք մը նորագած տանն կ'ընէ:

Տանը առջին հասածին պէս, պարտնն իւր ձին կեցոյց, եւ Վահրամին պառայ:

— Հէ', ինձի նայէ Պ. յարկիչ (յարկեր ծած-

կող), տրդեօք քիչ մ'առաջ տակից անցան երկու մարդիկ, որ կարմիր կով մը եւ սեւ հորթ մը պախտոյքէն քաշելով կը տանէին:

— Կարելի է, ըստւ. Վահրամ, շատ մարդ անցաւ ասկէ... բայց ի՞նչ կուզես տառնցմէ:

— Այդ տառնիներուն այս տուտու ծախսը կով մը եւ իր հորթը անզոյ ամենին տուանց փոխարէնը վճարելու մեկնեցան: Իրենք այս տեղացի չեն եւ կը վախճամ' թէ չըլլայ որ ստաւ կըստ տան: Բայց իմ ձիւ տրտուքն թաց է, եւ եթէ որ ճամբէն երթալնին գիտնայի, շատով կը հառնէ իրենց:

— Ո՛հ, ըստւ. Վահրամ, հիմա կը յիշիմ որ հազիւ քառորդ ժամ մ'առաջ, ըսածիդ պէս երկու մարդիկ անցան: Կըցածնուն չափ պախտոյքէն կը քաշէին, որպէս զի խեղճ կենդանիները քաղցեցնեն, եւ իրենց խաղաղած խաղին վրայ կը լնդոյն:

— Այդպիսիքը, ըստւ. պարտնը, եթէ գուշակէի թէ սա հեռուն երեւոյց չորս ճամբայներէն որը գնացած են...

Վահրամ տանիքին վրայէն, հեռուն դիտելու պէս կ'ընէր, իւր ձեռքերը աչքերուն վրան բռնելով այնպիսի մարդու մը ձեռով, որ հեռուն հորիզոնին վրայ բան մը կը փնտռէ:

— Ահա տափէ, տհաւտափէ, վահմաշոք տէր,
անպատճառ անոնք ըլլալու են... անոնք են, հոն
վարը անտառին մօտիկ, հիմա անտառը պիտի
մանեն: Ձեր գանաւած տեղէն զանոնք չէք կրը-
նար տեսնել, վասն զի ճամբան զառիվայր զա-
ռիվեր տեղեր կան, որ զանոնք ձեր աչքէն կը
ծածկեն: Բայց եթէ տանիքին վրայ երնէք,
անմիջապէս անոնց ուր գանալին եւ զանոնք
ձեր առաջնորդ համար որ կողմէն ելլալ հարկ
ըլլալը պիտի գիտնաք:

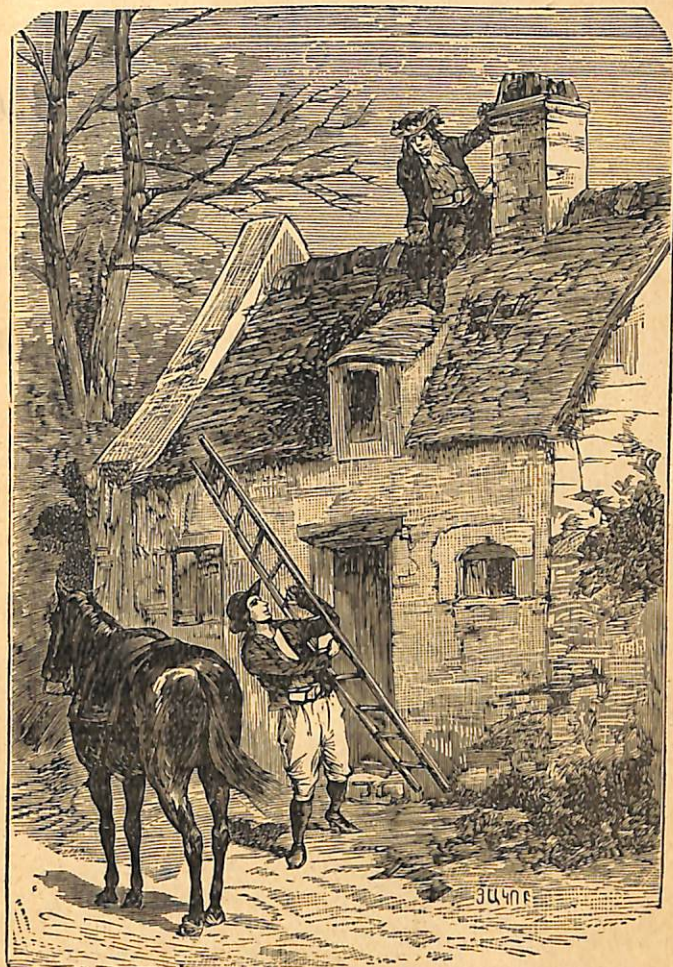
Պարոնը ձիէն իջաւ եւ բառական դժուա-
րութեամբ հաղիւ կրցաւ տանիքին վրայ երնել,
որովհետեւ ինք խիստ ծանրամարմին էր, եւ սա-
քի ցաւ ունէր:

— Ո՞ր կողմն են, հարցաւ ց, տանիքին ամե-
նէն բարձր տեղն երնելէն, եւ ծխնեւղղի մը կառ-
չելէն ետք:

— Հոն, հեռուն... չէք տեսներ, բաւ վահ-
րամ, շիտակ դէմը նայէ... մատիտեղի տրամին
երկայնութեամբ:

Պարոնը գիտեց, աչքերն արեւուն ճառա-
դայթներէն կիսովին կտրացած:

Վահրամ որ սկիւռի մը պէս տրադաշարժ
էր, տանդուղքէն չորս չորս վար իջաւ... տան-

վահրամ սանդուղքէն չորս չորս վար իջաւ:

Դու զքեզ վերցուց... ձեռն վրայ ցատկեց... երբ-
վորը խթեց, եւ կայծակի տարագութեամբ թը-
ռաւ գնաց, մինչդեռ պարանը կը պռուար կը
պռուշտար, ու հեթանոսի մը պէս կը հայհոյէր
տանիքին վրայէն, ուր ամենափոքր շարժում
մ'իսկ ընել չէր համարձակեր, վախճալով որ վար
կ'ընկնի:

Քանի մը վայրկեանէն երիտասարդը աշտա-
րակին տակը հասաւ:

— Եկուք, շուտ, շուտ, եկար տիկին, գոչեց
Լւր բոլոր զօրով ետամբը. վայրկեան մ'անգամ
կորսնցնելու ժամանակ չէ, գրեզ իմ ձեռն վրայ
հեծցնելով տանելու եկայ:

Բանասերկեալ կինն ուրախութեան ճիւղ մը
արձակելով, պատուհանէն վար կախուեցաւ:
Վահրամ իւր սանդուղքը պատին վրայ դրաւ.
բայց, ս'վ գորտղութեանս, խիստ կարճ ե-
կաւ:

Օրիորդն եւ իւր սպասուհին մէկ ակնթար-
թի մէջ փորադպրներն առին եւ պատշգամբին
վրայ կապելով, վար իջնելու համար զոյն իրեն
չուն գործածեցին: Այն տանն Վահրամ ձին
մօտեցուց, եւ օրիորդը դուռակին վրայ հեծաւ:
Որովհետեւ ոչ Վահրամ եւ ոչ օրիորդը չառ ծանր

չէին, ձին չը գգաց անգամ մը թէ երկու հա-
զի կը կրէր իւր վրայ: Ուստի Վահրամի հա-
րուածներուն տակ արագ ընթացքով մը հեռա-
ցաւ: Այս միջոցիւ սպասուհին ալ միւս կողմա-
նէ կ'երթար մերձակայ սապատանի մը մէջ
կ'ապաստանէր:

Երկու փախստականներն ողջ առողջ օրի-
որդին մօրը տունը հասան: Եւ անիկայ ալ այն-
չափ ուրախացաւ իւր աղջիկը տեսնելուն, որ ա-
նոր թոյլտուած լին ըրաւ իւր ազատարարին
հետ ամուսնանալու:

Ծեր պարոնին գալով, եթէ անկէջ ճամբորդ-
մը անցնելով զինքը նոյն վտանգաւոր վիճակէն
ազատած չէ, առկա ին այս ժամուս նոյն տա-
նիքին վրայ կը գտնուի:

Ժամագրութեան համար որոշեալ օրն երեք
եղբայրներն եկան իրար գտան այն տեղն, ուր
իրենց հայրն արգէն կը սպասէր:

Երեքն ալ հոն հասան, փառաւոր կերպով հա-
մատեալ ընտիր ձիերու վրայ նստած: Իրենց դե-
ղեցիկ ամուսիններն ալ սպիտակ նժոյգներու
վրայ նստած իրենց քովէն կ'ընթանային:

Ծերունին զառաջինն բուռական դժուարու-

Թիւն կրեց զանոնք այս վիճակին մէջ ճանչնալու համար, եւ շատ ուրախ եղաւ զանոնք այսպէս հարուստ եւ երջանիկ տեսնելով ու զիրենք մեծ գոռանքներով ընդունեցաւ:

Երեք եղբայրներն իրենց գլխուն եկածնեւ ըլլ պատմեցին. եւ որովհետեւ հարստութիւնը այս բարեսիրտ զուակաց զգացումը փոխած չէր, յայտնեցին որ ալ բնաւ իրմէ պիտի չը բաժնուին:

Ինչան իրենց երախտագիտութեան անոր համար փառաւոր դղեակ մը շինել տուին, ուր հանդարտօրէն իւր կենաց մնացեալ օրերն անցուց, շրջապատեալ իւր զուակներէն ու թուռներէն:

25
99 99

Պէտք չէ հաւատալ թէ իրական կենաց մէջ ալ ամէն բան մարդուս բողձանաց համաձայն կը կատարուի, ինչպէս պատմուած է այս առասպելին մէջ:

Ոչ, հարուստ ըլլալու համար բաւական չէ միտի դիպումը մը, որմէ խեղացի մարդիկ կարենան օգտուիլ, ինչպէս ըրին Պարոյր, Եղուարդ եւ Վահրամ: Շատ անդամ պէտք կըլլայ համ-

բերութիւն. կենաց ձախողուածք վհատեցնելու չեն զմարդ:

Եւ վերջապէս սա ալ միշտ պէտք է ի մտի ունենալ. թէ քանի որ մարդիկ ուրիշներուն օգնութեան պէտք կ'ունենան, երջանիկ պէտք է համարին իրենք զիրենք, երբ ուրիշ մ'ալ իրենց պէտք ունենայ:

Օգնեցէք ուրիշներուն, ուրիշներն ալ քեզ պիտի օգնեն:

ՀԱՉԱԿԱՒՈՐ ՕՐԻՆԱԿ ՈՐԴԻԱԿԱՆ ՍԻՐՈՅ

Ճափանական տարեգիրք որդիական սիրոյ
արտաքոյ կարգի օրինակ մը կը յիշատակեն:

Կին մը երեք զաւակներով այրի էր մնա-
ցեր, և անոնց աշխատութեամբ միայն կ'ապ-
րէր: Բայց անոնց այս աշխատութիւնը միշտ
իրեն պէտք եղածը ճարեւու բաւական չ'էր:

Որդիքն անողոք կարօտութեան մը տակ ճըն-
շուած տեսնելով իրենց մայրը զոր հագուով չափ
կը սիրէին, օր մը տարօրինակ որոշում մ'ըրին:

Քիչ ժամանակ առաջ հրատարակուել էր,
թէ ով որ այն օրեր գողցուած բանի մը դողն
արդարութեան մատնէր, բաւական մեծ գու-
մար մը պիտի վաստկէր: Երեք եղբայրներն
իրարու մէջ կը համաձայնին, որպէս զի իրենց-
մէ մին գողին տեղն անցնի, եւ երկուքն ալ
զայն դատաւորին տանին: Վիճակ կը հետեն,
գիտնալու համար թէ ով պիտի ըլլայ որդիա-
կան սիրոյ զոհը, և վիճակը կ'ինկնի ամենէն
փոքրին, որ թոյլ կուտայ որ զինքը կապեն և յան-
ցաւորի մը պէս տանին: Ատենակալը կը հար-
ցաքննէ զայն, եւ ինք կը պատասխանէ թէ
սատգիւ գողցած է. կը բանտարկուի նա եւ
բերողներն ալ խոտապցուած ստակը կ'առնուն:

Այն ատեն իրենց սիրան իրենց եղբօր վը-
տանդին վրայ կը խանդաղատի. բանալ մտնե-
լու միջոց մը կը գտնեն, և կարծելով թէ մէ-
կը զիրենք չը տեսներ, զանիկայ գորովանօք կը
գրկեն, եւ իրենց արտասուօք կ'սղոյզեն:

Ատենակալն, որ զանոնք պատահմամբ կը
տեսնէ, այսպիսի նորանշան տեսարանի մը վը-
րայ զարմացած՝ իւր մարդոյ մէկուն պաշտօն
կուտայ, որ այս երկու մասնիչներուն հետեւի
խօսիւ կը պատուիրէ նաև անար, որ բնաւ աչ-
քէ չը կորսնցնէ զանոնք, մինչեւ որ այսպիսի
եղական դէպք մը լուսաբանող պարագայները
չը ստուգէ:

Սպասաւորը կը պատմէ, թէ այս երկու
երիտասարդաց տուն մը մտնելը տեսնելով դը-
րանը մօտեցեր էր, և լսել էր որ անոնք իրենց
մօր կը պատմէին ինչ որ վերը կորդացուեցաւ:
Թէ խեղճ կ'ինն այս պատմութիւնը լսելով ող-
բալի աղաղակներ էր արձակել, եւ թէ իւր
որդւոյ՝ իրենց տրուած ստակը ետ տանիլ
հրամայեր էր, ըսելով թէ ինք աւելի լաւ կը
համարէր անօթութենէ մեռնիլ, քան թէ իւր
կենաց պարէնն իւր որդւոյն ազատութեան
գնովը պաճարել:

Ատենակալն այսպիսի հրաշքի մը հաղիւ

հաւատալ կրնալով, անմիջապէս բանատարկեալն իւր առջեւ բերել կուտայ, զանիկայ նորէն իւր կարծեցեալ գողութեան վրայ կը հարցաքննէ, անոր ամենադառն տանջանքներ տալու իսկ կը սպառնայ, բայց երիտասարդը բոլորովին իւր մօրը վրայ ունեցած գութէն գրաւուած՝ անշարժ կը մնայ:

— Ո՛հ, ա՛յ բաւական է, կ'ըսէ այն տառն տառնակալն, անոր պարանոցին փարեւովառաքինի՝ զաւակ, քո ընթացքդ զիս կը հիտցնէ:

Անմիջապէս այս դէպքը կը գրէ կայսեր, որ այսպիսի դիւցազնական գորովայ մը վրայ հիացած՝ տեսնել կ'ուզէ երեք եղբայրները. զանոնք գգուանօք կը ծածկէ, ամենէն երիտասարդին բաւական մեծ թոշակ մը կը կապէ, և միւս երկուքէն իւրաքանչիւրին ալ անորինէն քիչ մը նուազ թոշակներ կը սահմանէ:

ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՁԱՏՐԵԱԼ

Փէրրէն անուն երիտասարդ մը, ՚ի Պրըթանիւր վիդրէ քաղաքին մօտ գիւղի մը մէջ ծընած էր: Աղքատ ծնողներէ սերեալ և անոնց անունը թօթովել կրնալէն առաջ զանոնք կուրուսած լինելով, անոնելու համար հասարակաց գթութեան կարօտ եղաւ: Կարգաւ և զրեւ հազիւ կրցաւ սորվիլ իւր ուսմանց սահմանն անկէ անդին չանցաւ: Տասն և հինգ տարեկան եղած միջոցին, ծառայեց փոքրիկ ազարակի մը մէջ, յորում հօտից խնամքն ալ իրեն յանձնու եցաւ:

Լիւսէդ անուն գլխայի գեղջկուհի մ'ուս, միևնոյն միջոցին իւր հօր հօտից հոգն իւր վըրայ առած լինելով, զանոնք ուրօպներն արածելու կը տանէր, և հոն շատ անգամ կը տեսնէր զփէրրէն, որ իւր հասակին և իւր կացութեան մէջ զանուոյ մի անձի համար ընել կարելի եղող ամէն տեսակ մանր ծառայութիւններ կը մատուցանէր անոր:

Զիրար յաճախ տեսնելու սովորութիւնն, իրենց զբաղմունքն, իրենց փոխփոսակի միմեանց ցուցած խանդաղատ քաղցրութիւնն և մարդասէր խնամքները զանոնք իրարու կցեցին:

Փէրրէն որոշեց որ զԼիւսէդ իւր հօրմէն կնութեան խնդրէ. Լիւսէդ ալ ասոր հաւանեցաւ, բայց չուզեց այս այցելութեան միջոցին ներկայ գտնուիլ. Հետեւեալ օրը քաղաք պիտի ելլար, ուստի ազաչեց զՓէրրէն, որպէս զի այն միջոցին ներկայանայ իւր հօր, եւ իրիկունը զինք գիմաւորելով, ինչ ընդունելութիւն գրտնէն իրեն խմայնէ:

Երիտասարդն որոշեալ ժամանակին Լիւսէդի հօր դիմեց, եւ ազատ համարձակութեամբ յայանեց անոր, թէ կը սիրէր իւր աղջիկն, եւ թէ անոր հետ ամուսնանալ կ'ազէր:

— Աղջիկս կը սիրե՞ս, գոչեց յանկարծ Լիւսէդի հայրը, անոր հետ ամուսնանալ կ'ազես. կը խորհի՞ս առաջարկութեանդ վրայ, Փէրրէն: Խնչպէս պիտի ընես. անոր հազուադ համար հանգերձ, անոր բնակութեան համար տուն մը, եւ անոր անդեան համար ինչը ունի՞ս: Դու խեղճ սպասաւոր մ'ես եւ բան մը չունիս, Լիւսէդ ալ քո եւ իւր աւար պարէնը ճարելու չափ հարուստ չէ:

— Բաղունքներ ունիմ, պատասխանեց Փէրրէն, զօրաւոր եմ. մարդ երբէք անգործ չը մնար երբ կը սիրէ զաշխատութիւն: Եւ արդեօք ինչե՞ր չ'եմ ըներ, եթէ խնդիրը Լիւսէդը պաշտպանելու վրայ է: Մինչեւ հիմայ տարին հա-

րիւրական սկստ վաստկեցայ, եւ քսան սկստ խնայողութեամբ պահեցի. այս քսան սկստով հարսանեաց ծախքը կը հագամք. իմ խնայութեամբս պիտի կրնամ փոքրիկ տգարակ մը գնել: Մեր գիւղին ամենէն մեծ հարուստներն ալ ինձի նման աղքատ վիճակի մէջ գործի ըսկոտծ են. ես ինչո՞ւ անոնց պէս պիտի չը յաջողիմ:

— Լա, երիտասարդ ես, կրնաս տակաւին սպասել. հարստացիր եւ իմ աղջիկս քու կդէ, բայց մինչեւ այն ժամանակ ինձ այդ նկատմամբ բնու բան մը պէտք չ'է ըսես:

Ալ ուրիշ պատասխան մը չը կրցաւ ստանալ Փէրրէն. վաղեց փնտռեց զԼիւսէդ, եւ շուտով գտաւ զայն: Խիտտ Խիտտ էր Լիւսէդ անոր դիմաց վրայ կարդաց բերած լուրը:

— Ուրեմն հայրս մերժեց խնդիրդ:

— Ո՛հ, Լիւսէդ, սրտով դժբախտ եմ աղքատ ծնելովս. բայց բողբոջին անցոյս ալ չ'եմ. իմ կոյրութիւնս կրնայ փոխուիլ. ամուսնիդ բան մը պիտի չը խնայէր քու դիւրակեցութեանդ համար. քու ամուսնիդ ըլլալու համար միթէ բան մը կը խնայե՞մ ես:

Այսպէս խօսելով միշտ վիզրէի ճամբան կը շարունակէին. վերահաս գիշերը կը ստի-

պէր որ շուտով տուն դառնան. ուստի խիստ արագ կը քայլէին: Յանկարծ փէրրէնի ոտքը բանի մը զարնուելով ինկուռ ելնելու միջոցին ձեռքերն հաս հոն խարխափելով իւր անկման պատճառ եղող առարկան կը փնտռէ: Բաւական ծանր քսակ մ'էր այն. կ'առնու զայն, եւ մէջի պարունակուածը գիտնալու հետաքրքրութիւնէն գրգռեալ Լիւսէդի հետ արտմը կը մանէ, ուր տակաւին կը վառէին խողաններ, զորս մշակները ցերեկին կրակեր էին: Քսակը կը բանայ, եւ կրակին լուսով կը տեսնէ որ ոսկի դրամ է մէջինը:

— Ինչ կը տեսնեմ, գոչեց Լիւսէդ, ս'հ, ահա հարստացար փէրրէն:

— Ինչ Լիւսէդ, արդեօք երկինք մեր բաղձանայ կատարումն յաջողեցնելու նպատակաւ զրկեց ինձ զայս, որպէս զի կարենամ հայրդ-դո՛հ ընել, եւ զմեզ երջանիկ յարգարեւ:

Այս խորհուրդը զիրենք ուրախութեամբ կը լեցնէ. Անյագաբար կը դիտեն իրենց գանձը. ապա իրենց ճամբան կը շարունակեն, որպէս զի երթան անմիջապէս զայն ձերոյն ցոյցներ:

Անոր տանը մտնելով էին երբ յանկարծ փէրրէն կանգ առաւ:

— Մեր երջանկութիւնն այս ոսկիէն և եթ

կը սպասենք, լրաւ, բայց միթէ մե՛նն է այն. անշուշտ ճանապարհորդի մը սեպհականութիւնն է այս: Վիդրէի տօնավաճառը դեռ նոր աւարտեցաւ. հաւանականաբար վաճառական մ'ետ դառնալու ատեն կորուսած պիտի ըլլայ զայն. եւ այս վայրկեան յորում մեք այսչափ մեծ բերկրութեան մ'անձնատուր եմք եղած, ինքը դուքէ ամենատոկարի յուսահատութեան մ'է մատնուած:

— Ո՛հ, փէրրէն, քու այդ մտածութիւնդ սոսկալի է. հիմայ կը հեծէ անշուշտ դժբաղդը. կրնա՞նք միթէ անոր ինչքը վայելել: Բաղդըն այնպէս բերաւ որ մենք գտանք զայն, բայց մեր քով պահելնիս գողութիւն մը պիտի ըլլայ:

— Դու զիս կը սարսափեցնե՛ս... մաղ մնայ որ զանիկայ հօրդ տանէինք. զմեզ երջանիկ պիտի ընէր սա, բայց կրնա՞յ երջանիկ ըլլալ մարդ ուրիշի մը թշուառութեամբ: Աղէ՛, երթանք Պ. Ժողովրդապետը գտնենք, նա ինձ հաղարաւոր բարեքներ ըրած է, ինքն էր որ զիս ազաւրակին մէջ զետեղեց, եւ ես առանց անոր խորհրդոյն բան մ'ալ պէտք է որ ընեմ:

Ժողովրդապետը տունն էր. փէրրէն անոր յանձնեց գտած քսակը, և խոստովանեցաւ թէ

առջի բերան իրրեւ Աստուծոյ մէկ պարգեւը նկատեր էր զայն։ Անկէ չը ծածկեց լիւսէգի հետ տնեցած բարեկամութիւնն եւ այն արգելքը, զոր իւր աղքատութիւնն իրենց միութեան դէմ կը յարաւորէր։

Հովիւը բարեպաշտութեամբ մտիկ կ'ընէ անոնց, անոնց ընթացքը կը խանդաղատեցնէ զինքն, զանոնք երկուքն ալ կը դիտէ։ Կը տեսնէ անոնց իրարու վրայ ունեցած եռանդուն խանդաղատանքն, և այն խանդաղատանքէն աւելի գերադոյն եղող ուղղամտութիւնը, կը դովէ անոնց ընթացքը։

— Փէ'րրէն, կ'ըսէ, պահէ՛ միշտ միեւնոյն զգայումներն եւ երկինք պիտի օրհնէ զքեզ։ պիտի գտնեմք այս սակոյն տէրն, որ պիտի վարձատրէ քու ուղղամտութիւնդ։ Անոր քեզի տուած պարգեւին վրայ իմ խնայած ստակներէս քիչ մ'ալ ես կ'աւելցնեմ։ Դու պիտի ամուսնանաս լիւսէգի հետ։ Ես յանձն կ'առնում անոր հօրը հաւանութիւնը ձեռք բերելը Եթէ ինձ յանձնուած ստակդ ես չը պահանջուի, աղքատաց վերաբերող ինչք մ'է այն, և դու ալ աղքատ մ'ես։ Կը հաւատամ թէ զանիկայ քեզ տալով, Աստուծոյ հրամանին հնա-

զանդած կը լինիմ։ արդէն նախախնամութիւնը զանիկայ քեզ համար է սահմանած։

Երկու երիտասարդներն իրենց տունը դարձան, իրենց պարտքը կատարած լինելու դու հունակութեամբ, եւ իրենց տրուած քաղցրիկ յոյսերով լեցուած։ Ժողովրդապետն իւր թեմին մէջ մուսնեակներ հանեց կորսուած քսակին նկատմամբ, եւ վիդրէի եւ բոլոր մերձակայ գիւղերուն մէջ ծանուցումներ հրատարակել տուաւ։ Բաղմութիւ ընչաքաղց մարդիկ ներկայացան, բայց անոնցմէ մէկն ալ, ոչ ստակին որչափ ըլլաւ իմացուց, ոչ տեսաին եւ ոչ ալ զայն պարունակող քսակին ինչէ չինուած ըլլալը։

Այն միջոցին, Ժողովրդապետը փէրրէնի նորա երջանկութիւնը պատրաստելու նկատմամբ տուած խոստումը չը մոռցաւ։ Փոքրիկ ագարակի մը մէջ դրաւ զայն, եւ այն ագարակին մէջ տըջառներ, եւ մշակութեան համար հարկաւոր եղող բոլոր գործիքները զետեղեց, և երկու ամիսէն զանիկայ լիւսէգի հետ ամուսնացուց։

Երկու ամուսիններն իրենց բաղձանաց լրուած տեսնելով, եռանդաւոր շնորհակալ եղան Երկնից և Ժողովրդապետին։

Փէրրէն աշխատասէր էր, և լիւսէգ ալ իւր

անային դործերով կը դադարէր իրենց ազարա-
կատիրով ստակը վճարելու մասին ճշդապահ
էին, աւելորդ ծախքեր ընելէ կը զգուշանա-
ին եւ երջանիկ կ'ապրէին:

Երկու տարիներ անցան եւ կորսուած ըս-
տակն ետ չը պահանջուեցաւ: Ժողովրդագրե-
տըն այլևս սպասել պատշաճ չը դատեցաւ: Ուս-
տի զանկից իւր միացուցած աւաքինի լծակ-
յոց բերաւ:

— Զաւակներս, ըսաւ անոնց, նախախնամա-
թեան բարեքը վայելեցէք, եւ մի զեղծանիք
անով: Այս տասներկու հազար ֆրանքն առ
այժմ ապարդիւն է, կրնաք զայն դարձածել: Եւ
եթէ դիպուածով անոր տէրը գտնէք, իրեն
դարձնել կը պարտիք: Այնպիսի կերպով մը
դործածեցէք ուրիշն այդ ստակը, որ միայն
տեսակը փոխուի, բայց արժէքն անփոփոխ
մնայ:»

Փէրրէն այս խորհրդին հետեւեցաւ և այս
գումարով որչեցի գնել այն փոքրիկ ազարա-
կը զոր վարձու բռնած էր: Արդէն ծախու
հանուած էր ազարակն, եւ թէպէտ տասներ-
կու հազար ֆրանքէն քիչ մ'աւելի կ'արժէր,
բայց կանխիկ վճարելով, կարելի էր որ այս
գնով գնուէր: Այս ստակը զոր աւանդ դը-

րուած ստակ մը կը համարէր, աւելի լաւագոյն
բանի մը չ'էր կրնար ծախսուիլ: Եւ եթէ որ
մը անոր տէրը գտնուէր, դժգոհ լինելու պատ-
ճառ մը պիտի չ'ունենար:

Ժողովրդագրեալն այս խորհրդոյն հաւանե-
ցաւ: Վաճառումը շուտով կատարուեցաւ: Վար-
ձակալը կալուածատէր լինելով, խիստ մեծ ար-
ժէք մը տուաւ իւր գեանին: Իւր արտերը քաջ
մշակուելով աւելի բեղմնաւոր եղան. եւ այս-
պէս ապրեցաւ այն քաղցրիկ դիւրակեցութեան
մէջ, զոր Լիւսէգի հայթայթել կրնալու փո-
ռափրութիւնն ունեցեր էր:

Երկու զաւակներ յաջորդաբար իրենց միու-
թիւնն օրհնեցին: Եւ իրենց սիրոյն սոյն քաղցր
առհաւատչեկ մէջ ապրելուն վրայ մեծապէս
կ'ուրախանային:

Արտերէն դարձած միջոցին, Փէրրէն կը
տեսնէր իւր կինն, որ միշտ զինք կը դիմաւո-
րէր, և իւր զաւակներն անոր կը ներկայացնէր:
Կը դրկէր զանոնք երկուքն ալ, որոց մին իւր
ճակատուն քրտինքը կը սրբէր, եւ միտն ալ
նորա կրած երկժանի բլբլն ծանրութիւնը
թեթեւցնել կը փորձէր: Փէրրէն կը յապէր
նոցա տկար ջանքերը տեսնելով, եւ շնորհակալ

կըլլար երկնից, որ խանդաղատ ամուսին մը, և անոր նմանող զաւակներ պարգեւեր էր իրեն:

Քանի մը տարի ետք ծեր ժողովրդապետը մեռաւ: Փէրրէն և Լիւսէդ լացին անոր վրայ խանդաղատանօք կը յիշէին այն ամէն բաները զոր անոր կը պարտէին: Այս դէպքը պատճառ եղաւ որ իրենք իրենց վրայ խորհրդածեն:

«Մեք ալ պիտի մեռնիմք, կ'ըսէին. մեր ագարակը մեր զաւակաց պիտի մնայ. մերը չէ այն: Եթէ անոր տէրն եւս դառնայ իսկ, անկէջ զրկեալ պիտի մնայ. եւ այսպէս մեք ուրիշին ինչքը գերեզման տարած պիտի լինիմք»:

Չէին կրնար այս գաղափարին տակալ: Իրենց տղնուտարտութիւնն ստիպեց որ թուղթ մը գրեն, զոր նոր ժողովրդապետին յանձնեցին, և զոր գիւղին աւանտաւոր անձանց ըստօրագրել տուին: Այս նախազգուշութիւնը, զոր հարկաւոր կը սեպէին՝ տպահալելու համար հատուցում մը, զոր կը կարծէին թէ ստիպուած էին ընել իրենց սրգէր, հանդարտեցուց զիրենք:

Հոն հաստատուելէն ի վեր տասը տարի էր անցեր: Փէրրէն գթուարին աշխատութենէ

մ'ետք, մինչ օր մը իւր ամուսնոյն հետ ճաշելու կուգար, տեսաւ որ պոյրտայէն երկու մօրդ կ'անցնէին կառքով: Յանկարծ իրմէ քանի մը քայլ անդին կառքը շրջեցաւ. անմիջապէս առնեց օդնելու վաղեց, իւր արօրին ձիերն առնոր տուաւ կաշեսց արկղերը տեղափոխելու համար, և ճանապարհորդաց աղաչեց, որ գան իւր տունը հանգստանան. բնաւ վերադարձած չէին:

— Այս տեղը խիստ աղիտաբեր է ինձ, գուշեց անանցմէ մին. ամէն անգամ որ ասկէ կ'անցնիմ, թշուառութիւն մը կը պատահի ինձ: Ասկից տասներկու տարիներ առաջ բաւական մեծ կորուստ մ'ըրած եմ հոս վիզրէյի տօնաւճառէն եւս կը դառնայի, եւ քովս ունէի տասն երկու հաղար ֆրանք զոր կորուսի:

— Ի՛նչպէս, ըսաւ անոր փէրրէն, որ ոչաւ դրամ ետմա՞ մտիկ կ'ընէր, միթէ զայն գտնելու համար խուզարկութիւններ ընել չը տուէր:

— Այդ բանն անկարելի եղաւ ինձ. Արեւելք կ'երթայի, ու սկից Հնդկաստան գնացող նաւ մը պիտի նստէի. ժամանակն ստիպողական էր, նաւը ճամբայ ելնելու պատրաստուած լինելով

ինձի չ'էր կրնար սպասել։ Ուստի չը կրցայ ընել անշուշտ անօգուտ խուզարկութիւններ, որք մեկնումս ուշացնելով, ըրած կորստենէն խիստ մեծ վնաս մը պիտի պատճառէին ինձ։»

Այս խօսքը կ'ապշեցնէ զՓէրրէն, աւելի կը մօտենայ ճանապարհորդին, եւ կը ստիպէ որ անպատճառ իւր ատենը հիւր ըլլայ։ Իւր ստանը գիւղին ամենէն մօտ և ամենէն մաքուր բնակարանն էր։

Կը զիջանին իւր թախանձանոց ճամբայ ցոյցներու համար, յառաջ կ'ընթանայ։ ճամբան իւր կնոջ կը հանդիպի որ ըստ սովորութեան զինք կը դիմաւորէր։ Անոր կ'ըսէ որ երթայ՝ շուտով այն հիւրերուն համար սեղան պատրաստէ։ Ընթիւքին սպասելու միջոցին անոնց զով ըմպելիքներ կը մատուցանէ, և խօսքն անոնցմէ միոյն ըրած կորստեան վրայ կը դարձնէ։ Ամենւին չը տարակուսիր, թէ անոր պարտական է իւր հասուցումը։ Կ'երթայ նոր ժողովրդապետը կը վրնտուէ, պատահածն անոր կը պատմէ, զանիկայ իւր հիւրերուն սեղանակից լինելու կը հրաւիրէ։ Սա կ'ընկերանայ անոր, եւ կը զարմանայ գիւղացւոյն այն ուրախութեան վրայ, զոր նա զինք կործանելու բնութիւն ունեցող գիւտի մը նկատմամբ կը զգար։

Ճաշերին կ'ընեն. ճանապարհորդներն յանհունա գոհ լինելով, չեն գիտեր թէ ինչպէս շնորհակալ լինին Փէրրէնի իրենց ըրած ընդունելութենէն։ Կը հիանան իւր փոքրիկ ընտանեաց վրայ, իւր աղնիւ սրտին վրայ, իւր համարձակութեան վրայ, լիսէգի անկեղծ դիմաց վրայ, անոր միամտութեան վրայ, անոր ժրտութեան վրայ, կը գգուեն իւր զաւակները։

Փէրրէն ճաշէն ետք, անոնց կը ցոյցնէ իւր տունը, իւր բանջարանոցը, իւր գոմքերը, իւր արջառները, և իւր արտերուն եւ անոնց արդեանց համար եղած ծախքն, և խօսքն առաջին ճանապարհորդին ուղղելով կ'ըսէ։

— Բոլոր ասոնք քուկդ են, քու կորուսած ստակդ իմ ձեռքս անցաւ. սեմներով որ ետ չ'էր պահանջուիր, այս աղարակը գնեցի, օր մը անոնց վրայ ստոյգ իրաւունքներ ունեցողին յանձնելու նպատակաւ. քուկդ է այն. եթէ զձեզ գտնելէս առաջ մեռած ըլլայի, Պ. Ժ. զովրդապետը թուղթ մ'ունի, որ քու կալուածատիրութիւնդ կը հաստատէ։

Օտարականը զարմացած՝ իրեն յոնձնուած թուղթը կը կարդայ. կը դիտէ զՓէրրէն, զլիսէգի եւ նորա աղաքները։

— Ո՞ր եւ, կը դռէ վերջապէս, ի՞նչ կը լսեմ, ի՞նչ պիտի ընթացք, ի՞նչ առաքինութիւն, ի՞նչ աղնութիւն։ Այս ազարակէն զատ ուրիշ ստացուածք մ'ունի՞ս, յաւելցուց։

— Ո՛չ, բայց եթէ չը ծախէք զայն, ագաւաւապանի մը պէտք պիտի ունենաք. եւ կը յուսամ թէ ինձի պիտի տուք նախապատուութիւնը։

— Քու ողջամտութիւնդ ուրիշ վարձատրութեան մ'է արժանի. տասներկու տարի է յորմէ հետէ քո այս գտած ստակդ կ'ըրուած եմ։ Այս միջոցին, Աստուած օրհնեց իմ առեւտուրս. իմ վաճառականութիւնս ընդարձակեցաւ եւ յաջողութիւն գտաւ։ Այս հասուցումն այսօր զիս աւելի հարուստ պիտի չ'ընէ. արժանի էք այս փոքրիկ բաղդին. Նախախնամութիւնը պարգեւած է քեզ զայն, ուստի ձեռքէդ առնուլը, անոր կամայ հակառակ վարուիլ մ'է. քեզ կուտամ, կընաս քեզ պահել զայն, ամենեւին ետ պիտի չը պահանջեմ։ Ո՛ր մարդ քեզ պէս պիտի վարուէր։

Անմիջապէս իւր ձեռքին մէջ բռնած թուրթը պատռեց։

— Այսպիսի գեղեցիկ գործ մը, յարեց,

պէտք չէ երբէք մոռցուի իմ ասոր տէր լինելէ դադրելու ապահովելու համար թէ եւ նոր դաշնագրոյ մը պէտք չը կայ, ըստ որում քու կալուածդ քու զաւակայդ եւս կալուածն է, այսու ամենայնիւ կուղեմ գրել զայն, քու զգացմանդ եւ պարկեշտութեանդ յիշատակն անմահացնելու համար։

Փէրրէն եւ լիւսէդ ճանապարհորդին ոտքը պլլուեցան. նա զանոնք վերցուց եւ անոնց փարեցաւ։ Նօտար մը կանչուելով գրեց այս դաշնագիր, ամենէն գեղեցիկ դաշնագիրը զոր իւր կենաց մէջ գրել էր։

Փէրրէն ուրախութեան եւ խանդաղատանաց արտասուքներ կը թափէր։

— Զուականերս, կը դռէ, ձեր բարերարին ձեռքը համբուրեցէք. լիւսէդ, այս ինչքը մերն է եւ մեք կընամք վայելել զայն առանց վրդովման եւ խղճի խայթի։

ԻՒՐ ԳՐՊԱՆԻՆ ՄԷՁ ՄԻՇՏ ՍՏԱԿ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ
ՄԻՋՈՅԸ

Սա ժամանակիս մէջ, յորում մտմէն ոք ստա-
կին հազուադիւտ լինելուն վրայ կը դանդաւար,
լու գործ մ'է ուսուցանել անարժաթիւ, իրենց
գրպանը լեցնելու կերպը: Եւ իրենց պիտի սոր-
վեցնեմ ստակ ձեռք ձգելու ստոյգ դադանիւրը,
դատարկ քսակները լեցնելու եւ զանազ միշտ լի
պահելու կերպը: Երկու պարզ, խնամով պահուած
կանոններ սոյն գործը պիտի վճարեն:

Ա. Պարկեշտութիւնն եւ աշխատութիւնը
թո'ղքո միշտ ընկերները լինին:

Բ. Քո զուտ շահէդ դահեկան մը պակաս
ծախսէ:

Այն ատենք հարկ գրպանդ պիտի սկսի
ուռիլ, եւ այլ եւս ուրովոյն պարապ է պիտի
չաղաղակէ: Այլ եւս պարտաւարք պիտի չը
նախատեն զքեզ, պէտքը գլուխը պիտի չը վեր-
ցնէ, անօթութիւնը պիտի չը խածնէ զքեզ, եւ
մերկութիւնն զքեզ պիտի չը սառեցնէ, ու հա-
ճոյք քո սրտին ամեն խորշերը պիտի սփռին: Այն
ատեն բովանդակ աշխարհ տելի պայծառ պի-
տի երեւի քեզ, Հետեւէ՛ ուրեմն այս խրատուց,
եւ երջանիկ եղիր:

Վանէ՛ քո մտքէդ արամութեան սառուցեալ
հոգմերն, եւ անկալի ապրէ: Ահա այն ատեն մարդ
պիտի լինի դու քո դէմքդ պիտի չը ծածկես
երբ հարուստ մը մօտենայ. երբէք զքեզ նուստ
պիտի չը տեսնես երբ բազմ լին զաւակունք քո աջ
կողմանէ կրնի ծանան, եւ սակեց եղմն յորջորջուած
առաքեալաց խրոխտագոյնը պիտի լինի:

Ո՛հ, ուրեմն խմատառն եղիր, թո'ղ աշխա-
տութիւնը քո հետ ընթանայ յառաւօտուն եւ
քեզ հետեւի, մինչեւ որ դու հանդստեան
համար երեկոյեան ժամուն ժամանես: Թո'ղ
պարկեշտութիւնը քո հոգւոյն շունչը լինի, եւ եր-
բէք մի մոռնար քովդ տնեհալ դահեկան մը,
մինչ քո բոլոր ծախքդ հաշուուած եւ հատու-
ցուած են:

Այն ատեն երջանկութեան կատարն հասած
պիտի լինի: այն ատեն քո ողիւղ ողիւղ պիտի
ընթանայ, գլխիկար պիտի չը մնաս ծիրանա-
զդ հոյգ դատարկասուն փարթամլին ուղլին նորա
հարուստ լինելուն համար, ոչ ալ անկէ նախա-
տակած պիտի լինի, զայն քեզ ընող ձեռաց ա-
դամանդեայ մատանի մը կրելուն պատճառաւ:

Ֆրանքլին

ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀՈԳԻՈՅ

Քանի որ, մեր մարմինն երբ մահանայ, պարզապէս իւր ձեւը կը փոխէ, քանի որ նիւթն անմահ է, եւ ամենէն չնչին եւ ամենէն աննշան բանն յաւիտեան ապրելու սահմանուած է, ինչպէս կտրող եմք ենթադրել, որ մեր ամենէն բարձր գաղափարք եւ ամենէն վսեմ զոյգումնք, մեր անձնութեան թիւնք, մեր գութը, մեր հաւատքը, մեր առ Ստատած ձգտումը, մեր սէրը, մեր նեղութիւնք, մեր արտասուք, այս ամէնը մեղի հետ պիտի կտրուին, առանց ապաստանարան մը գտնելու, առանց արդարութեան յոսարու։ Ուրեմն ամէն բան պիտի տեսէ, բայց ի անկէ որ մաքուր է. ամէն բան յաւիտենական պիտի լինի, բայց ի մեղ գտնուած ամենէն լաւ եւ ամենէն մեծ բանէն, բայց ի անկէ որ մեր կեանքը պատուաւոր կ'ընէ, որ զերկիր կը զարդարէ, որ Աստուծոյ հաճելի է։ Ո՛հ, ո՛չ։

Օգրալ Ֆեոլլի

ՐԻՔԱՐՏՈՍԻ ՀԱՐՄՏՈՒԹԵԱՆ ՃԱՄԲԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐ

Եթէ մարդ ստակ շահելու ատեն չը գիտայ խնայել, իւր բոլոր կեանքն իւր աշխատութեան վրայ հակած անցունելէն ետք, մեռած ատենն ալ փարս մը պիտի չունենայ։ Ինչ համեմատութեամբ որ խոհանոցը ճոխ ըլլայ, նոյն համեմատութեամբ իւր կտակը վտար կ'ըլլայ։

Ծուլութիւնը ժանդի կը նմանի. աշխատութենէն տեսիլ կը մաշէ զմարդ։ Գործածուած բանալին միշտ փայլուն կ'ըլլայ (էսէսէս ԴԵՆԵՐ)։

Քնացող աղուէսը հաւ չը կրնար որսալ։ Երբ գերեզման երթամք այն ատեն շատ պիտի քննանամք։

Եթէ քեզ համար աւելորդ բան մը գտնուի, քիչ ատենէն քեզ ամենակարեւոր եղած բանը ծախելու պիտի ստիպուիս։ Աժան բանէ մը օգուտ քաղելէ առաջ, լաւ խորհրդածէ ընելիքիդ վրայ։

Աւելի դիւրին է առաջին բաղձանք մը խեղդել, քան անոր ետեւէն եկող բոլոր ուրիշ բաղձանքները դոհացնել։

Մեծ նաւերը ծովուն բացերը կրնան երթալ,

բայց փոքր մակոյկները ծովեզրէն հեռանալու
չեն:

Տղտղներն ու խենդերը քսան ֆրանքն ու
քսան տարին անհատնում կը կարծեն:

Նա որ յուսով կ'ապրի, անօթութենէն մեռ-
նելու վտանգին կ'ենթարկէ զանձն:

Ֆրանքլին

ԸՆՏԻՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թուի բնաւորութեան տէր անձինք կը նմանին
հողէ ամաններու, որք գիւրաւ կը կտորին ու
դժուարաւ կը նորոգուին. իսկ անոնք որ լաւ
բնութեան տէր են, կը նմանին օսկեայ անօթ-
ներու, որք այնչափ դժուարութեամբ կը կտա-
րին ու գիւրաւ կը նորոգուին:

Հնդկական առած

Ծուլութիւնը հիւանդութիւն մ'է, որուն
միակ դարմանն աշխատութիւնն է. հաճոյքն ա-
նոր ցաւերը մեղմելէն զատ ուրիշ բան չը կըր-
նար ընել:

Հէրօլտ

Մարդ երեք տեսակ բնութիւն ունի. այն

զոր այլոց կը ցուցնէ, այն զոր ստուգիլ ունի,
եւ այն զոր ունենալ կը կարծէ:

Ալֆոնս Գառ

Չը գիտցած բանիդ վրայ երբէք մի խօսիր,
եւ գիտցածիդ վրայ ալ քիչ խօսէ: Եւ խօսիս
թէ լռես խորհրդածելով վարուէ:

Սիլվեսթր տը Ֆուր

Խմայականութեան արեւը կըթուծիւնն է:
Բարիք մ'ընելու ատեն երախտագիտու-
թեան սպասելու ի՞նչ հարկ կայ. բաւական չէ՞
միթէ գիտնալ, թէ աշխարհիս վրայէն թշուառ
մը պակսած է:

Թշուառական մ'է այն մարդը որ կրնայ
ապրիլ առանց սիրելու և սիրուելու. անտար-
բերութիւնը հոգւոյ մահն է:

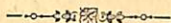
Մարդ շատ անգամ աւելի ժամանակ կը
կորսնցնէ դժբաղդութեան մը վրայ յուսա-
հատելով, որչափ ժամանակ պէտք պիտի չըլ-
լար այդ չարիքը դարմանելու համար:

Պէտք է կըթուի մարդ, որպէս զի իւր տը-
գիտութեամբ ոչ շատ երկչոտ լինի, եւ ոչ չա-
փէն աւելի յանդուգն:

Երկու երջանկութենէն փոխառութիւն մ'է.
Բարուց մէջ, վարուց մէջ, ոճոյ մէջ, վերջա-

պէս ամէն բանի մէջ դեղեցկութիւնը պարզութեան մէջն է։

Հաստատամտութիւնը քաղցր վարման մը հետ միացած, կը նմանի երկաթի դաւաղանի մը որ թաւիչով պատած է։

ՔԻՉ ՄՄԱԼ ԽՆԴԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԴԱՍ ՄԸ

Տօքթէօր Սուիֆթ, Անգլիացի նշանաւոր դրագէտն, եւ Կիւլիվէրի ճամբորդութեանց հեղինակը, իրրեւ բոլորովին վեհանձնութենէ զուրկ անձ մը հուշակուած էր։

Երկտասարդ սպասաւոր մը, որ շատ անգամ նորա բարեկամներէն միոյն կողմանէ իրեն զանազան միջոցներ և որսեղէններ կը բերէր իրրեւ նուէր, եւ իւր յոգնութեանց համար բնաւ պարգև մ'առած չ'էր, օր մ'ըստ սովորութեան եկաւ Սուիֆթի դուռը զարկաւ, մէջն ընտիր նուէրներով լեցուն կողովով մը բեռնաւորուած։

Սուիֆթ ինքն անձամբ դուռը բացաւ։

— Ահա ասիկ, ըսաւ երկտասարդն անշնորհք գէմբով մը, խեղ մը բաներ, զորս իմ տէրս քեզի կը զրկէ։

Սուիֆթ, այն երկտասարդին խորտ դէմքին եւ կոշտ վարման վրայ զարմացած, անոր ըսաւ։

— Մտի՛ր, զաւակս. կ'երեւի թէ պաշտօնը լաւ սովորեցուցած չ'են քեզ ուստի կ'ոգնեմ'ցաւ նեւ թէ ի՞նչպէս պէտք է յանձնարարութիւն մը քաղաքավար կերպով կատարել։ Ենթադրեմք որ դու՛ Տօքթ. Սուիֆթն եղած ըլլաս, և ես ալ սպասաւորը...

Այն ատեն Սուիֆթ գլխարկը հանեց և ըսաւ սպասաւորն ողջունելով ըսաւ։

— Տէր Տօքթէօր, իմ տէրս ձեզ կը զրկէ այս փոքր նուէրը, ինդրեւի՛ր որ հաճիք զայն ընդունելու պատիւն ընել իրեն։

— Շատ ազէկ, որդեակ, պատասխանեց միւսը, ըսէ տիրոջ թէ մեծապէս երախտապարտ եմ իւր առ իս ցուցած համակրանոց համար. և այս փոքր նուէրս ալ ընդունէ իրրեւ փոխարէն քո աշխատութեանդ։

Դիտողութիւն. — Ուշագիւր ընթերցողին կը թողումք դատել, թէ ո՞վ որս դատ տուաւ։

ԻՐԱԻԱՅԻ ՊԱՏԱՍԻԱՆ ՄԸ

Պ. Բ. որ իբրեւ անհաւատ մէկը ճանչցուած էր, օր մը քահանայի մը կը դիմէ եւ կ'ըսէ.

— Հրաշքի չ'եմ հաւատար, այսու ամենայնիւ անոր ի՞նչ ըլլալը կ'ուզեմ հասկնալը

— Շատ աղէկ կը պատասխանէ քահանայն, երեսդ անդին դարձուր:

Պարոնը անդին դառնալուն պէս, քահանայն փառաւոր կից մը կը զարնէ նորա կռնակին:

— Զգայելի թէ ի՞նչ ըրի, կը հարցնէ անոր:

— Ո՛հ, ինչպէս չը զգամ այսպիսի սոսկալի հարուած մը:

— Ուրեմն զաւա՛կս, գիտցիր որ եթէ այս հարուածին տուած ցաւը չը զգայիր, հրաշք մը պիտի ըլլար:

ԱՊՈՒՇ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅՆ

Երկու պաշտօնեայնէր իրարու հետ վէճի բռնուած են, և այն աստիճան յուզուած են որ սկսած են իրարու նախասրկներ տեղալ:

— Աշխարհիս ամենէն անմիտ մարդն ես դուն, կ'ըսէ մին:

Նոյն պաշտօնատան գլխաւոր պաշտօնեայն այն միջոցին յանկարծ ներս մտնելով, կը լսէ միւս պաշտօնէին հետեւեալ պատասխանը:

— Բնաւ քեզմէ աւելի տխմոր աւանակ մը չ'եմ տեսած:

Այն ատեն գլխաւոր պաշտօնեայն հաշտաւորար ձայնով մը կ'ըսէ:

— Ներեցէք պարոններ կը մոռնաք որ ես հոս եմ:

ՅԱՐՄԱՐ ՊԱՏԱՍԻԱՆ

Քանի մը դպրոցական տղայք ճամբան կը հանդիպին կնոջ մը. որ էջերու երամակ մը կը տանէր:

— Բարեւ, էջերուն մայրը, պոռային անոր:

— Աստուծոյ բարին, զաւակներս, պատասխանեց կինը:

ԼԱԻ ԴԱՍ ՄԸ

Երիտասարդ իմաստակ մը, ծեր մը իւր հասակին համար ծաղրելու յոռի սովորով թիւնն ունէր:

— Զե՞ս գիտեր, ըսաւ ծերը, թէ 20 տարեկան էջ մը, 60 տարեկան մարդէ մ'աւելի ծեր կը սեպուի:

ԳԻԻՂԱՅԻ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԸ

Գիւղացի քահանայ մը, օր մը յեպիսկոպոսատուն երթալով կը փափաքի Սրբազան հօր ներկայանալ:

Եպիսկոպոսը դանիկաց ներս կանչել տա-
լով,

— Խնչ կ'ուզես, կը հարցնէ:

Եւ առանց անոր պատասխանին սպասելու,

— Քո գէմքէդ յայտնի կ'երևնայ, թէ դու
բոլորովին տղէտ մարդ մ'ես, եւ կրօնի նախ-
նական զխտելիքներուն անգամ անտեղեակ-
ըսէ՝ տեսնեմ քանի՞ հատ են մահացու մեղ-
քերը:

— Ութ հատ են, Սրբազան հայր, կը պա-
տասխանէ քահանայն:

Եւ կը համրէ եօթը մահացու մեղքերը:

— Ութ երորդը սրն է ուրեմն, կը հարցնէ
Եպիսկոպոսը:

— Ութ երորդն ալ, Սրբազան հայր, եպիս-
կոպոսաց խեղճ քահանայներուն նկատմամբ
ցոյց տուած արհամարհանքն է:

ՎԵՐՁ

Handwritten signature in purple ink.

Երկու տող	Երես Գ.
Փոքրիկ աղջիկն ու պզտիկ կատուն . .	5
Ծխնելոյզին վրայ դանուող բոյնը . .	7
Բարեկամներու խումբ մը	10
Թիթ եռնիկը	13
Ագամանդը	17
Երեք եղբայրները	25
Հռչակաւոր օրինակ որդիական սիրոյ .	50
Ուղղամտութիւն վարճատրեւ	53
Իւր գրպանին մէջ միշտ ստակ ունենա- լու միջոցը	68
Անմահութիւն հոգւոյ	70
Րիքարտոսի հարստութեան ճամբան .	71
Ընտիր խորհրդածութիւններ	72
Դաս մը	74
Իրուացի պատասխան մը	76
Ապուշ պաշտօնեայն	76
Յարմար պատասխան	77
Լաւ դաս մը	77
Գիւղացի քահանայ մը	77

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولتمشدر

141

0004075

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004075

